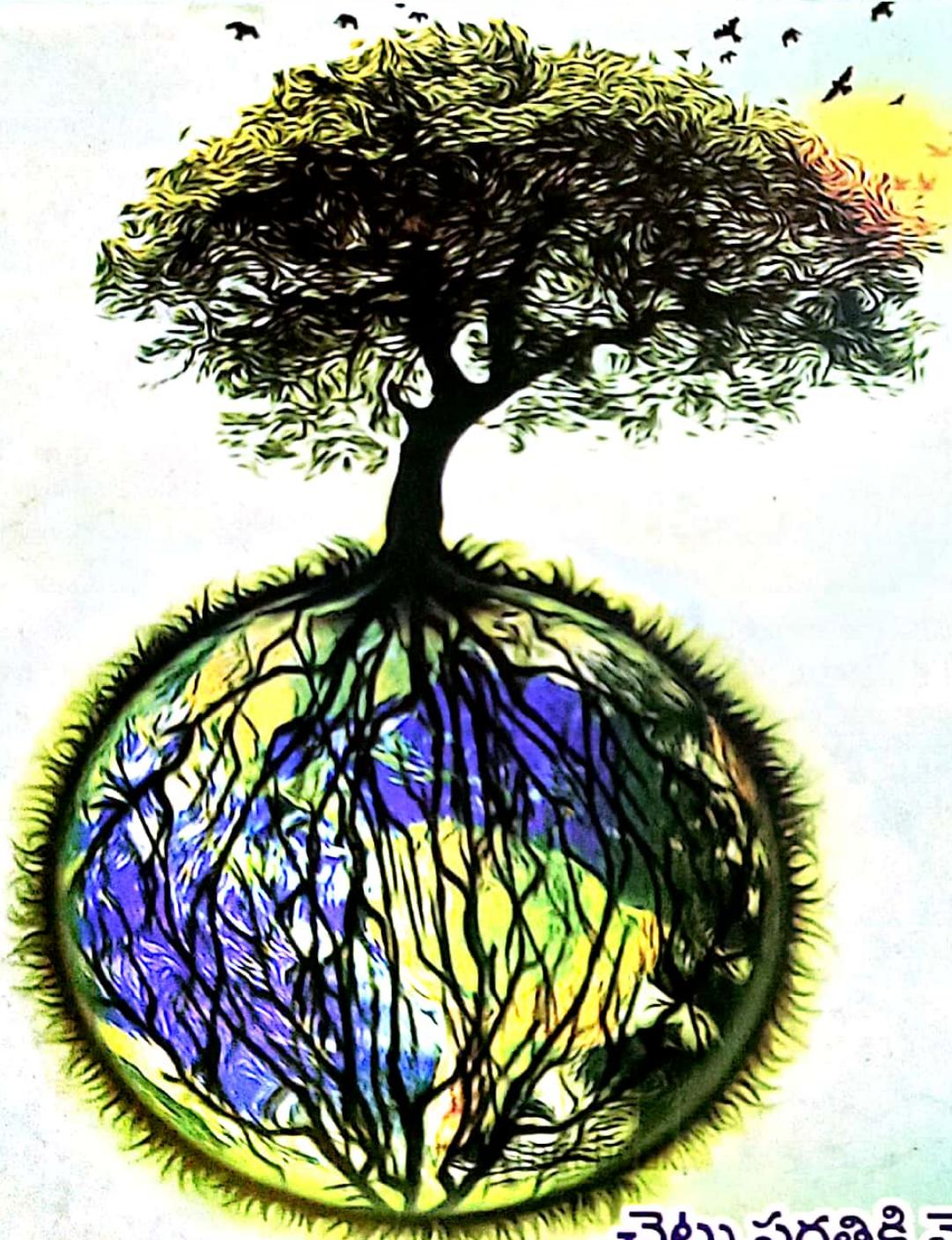

ఎందుకంటే...
మేం మనుషులం!!

రచయిత

పత్రిపాటి రమేష్ కౌరుడు

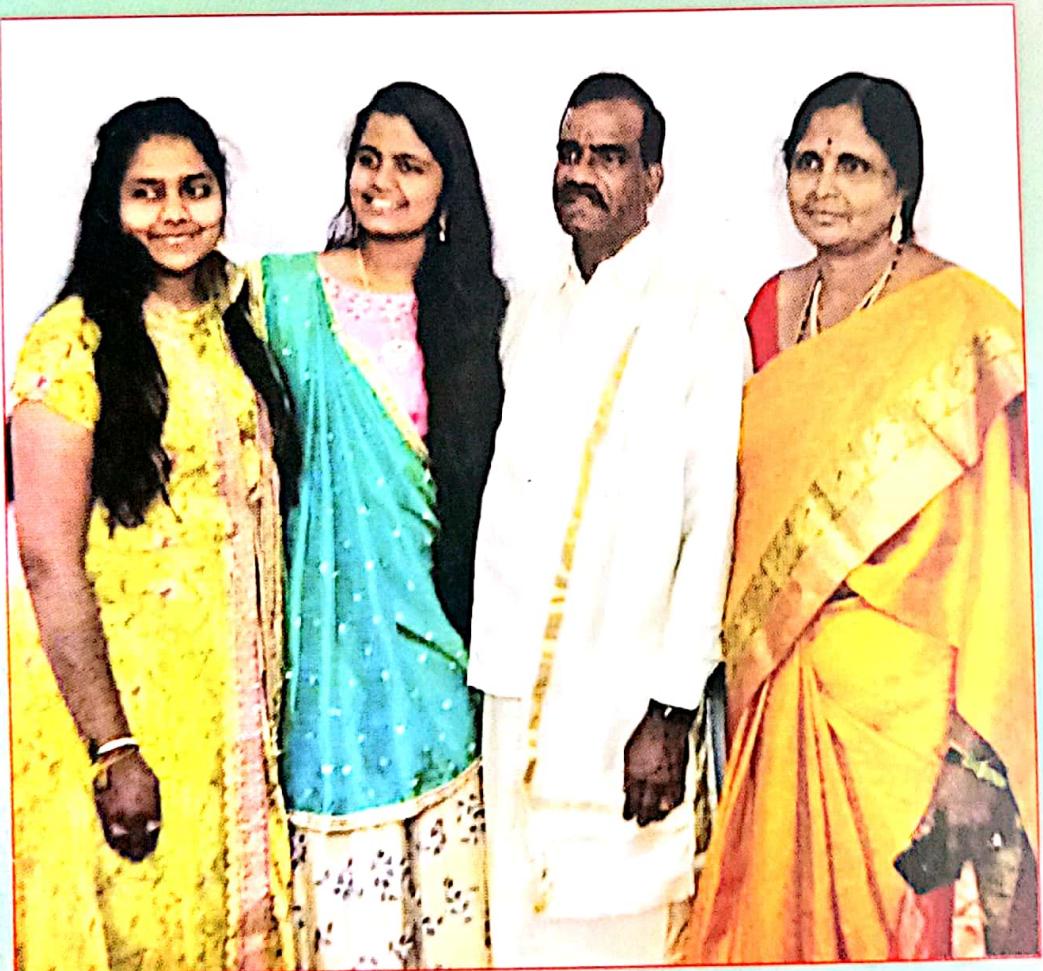

చెట్లు ప్రగతికి మెట్లు

పత్రిషాచి రమేష్నాయుడు
రచయిత

పుస్తక ప్రచురణ కర్త

శ్రీ గుదెటి దామోదరం
హైదరాబాదు

1. ఎందుకంటే మేం మనుషులం

ఎందుకంటే మేం మనుషులం,
మేం ఇలగే ఉంటాం! ఇలగే తింటాం!
బడికెళ్ళి చదువుకుంటాం,
మార్కెట్లో చదువు కొంటాం,
కానీ మానవత్వాన్ని మరచిపోతాం,
గుడికెళ్ళి పడిపడి మొక్కుతాం,
పెద్దపెద్దగా నొదుట బోట్లు పెడతాం,
మళ్ళీ జనాన్ని మోసం చేస్తాం,
ఎందుకంటే? మేం మనుషులం, మానవత్వం మరిచే మారీచులం,

మొక్కలు నాటమంటే, నాటినట్లే ఉంటాం,
పెంచిన మొక్కలను సైతం తెగసరుకుతుంటాం,
పచ్చని అడవులకు నిష్టపెడుతుంటాం,
అడవిమృగాల అరణ్య రోదనలో చలికాచుకుంటాం,
ప్లాస్టిక్ నిషేధించాలని వీధుల్లో నినాదాలు ఇస్తాం,
బజారుకెళ్ళి ప్లాస్టిక్ కవర్లలో సరుకులు తెచ్చుకుంటాం,
ఇంకుడు గుంటలు తీయమంటే,
నీళ్ళు ఇంకడం కోసం కాకుండా బిల్లులు మింగడం కోసం తీస్తాంటాం,
ఎందుకంటే? మేం మనుషులం, మానవత్వం మరిచే మారీచులం,

ఎదుటివాడికి ఎన్ని నీతి కథలైనా చెబుతాం,
మా అవసరానికి అవేపీ మేం పాటించం,
మూడేళ్ళ పసి మొగ్గలషైన ప్రతాపం చూపిస్తాం,
సిగ్గు, ఎగ్గు లేకుండా వారి జీవితాలను చిదిమేస్తాం,
లంచాలు మెక్కి వెండి కంచాలలో తింటాం,
వంచించిన సామ్య మంచాలకింద దాచిపెడతాం,

ఆదాయానకి మించిన ఆస్తుల కేసులో కటకటాల వెనుక కన్నీళ్ళు
పెడతాం,

బయటకొచ్చి మళ్ళీ మొదలుపెడతాం,
ఎందుకంటే? మేం మనుషులం, మానవత్వం మరిచే మారీచులం,

మోసాలకోసం వేషాలువేస్తాం,
లాభాలకోసం లోపా(భా)లు వెతుకుతాం,

వడ్డి మీద వడ్డిలు గుంజుతాం,
అయిన గడ్డి కరచి సంపాదిస్తాం,

అయినా! పెళ్ళాన్ని పనిమనిషిని చేస్తాం,
రాజకీయాలలో పెట్టుబడి పెడతాం,

అపై సింహోననమెక్కి మెక్కి మెక్కి తింటాం,
అడ్డమొచ్చిన వాడి అడ్డ తొలగిస్తాం,
ఎందుకంటే? మేం మనుషులం, మానవత్వం మరిచే మారీచులం,

2. అంతా అంతే!

భక్తి కలియుండాలి కానీ,
 మూర్ఖ భక్తి కలిగి యుండరాదు,
 ఎదుటి మనిషిలో దేవుడుంటే, మనలోనూ ఉన్నట్టే,
 గతంలో సన్యాసి అంటే? నర్వసంగ పరిత్యాగి,
 అతనికి ప్రాపంచిక విషయాలతో పనిలేదు,
 డబ్బులకు, జబ్బులకు దూరంగా,
 భక్తి, ఆపై ముక్తి తన లక్ష్మింగా,
 ప్రజలను భక్తిలో ముంచి మంచి చేసేవాడు,
 నాడు కామాన్ని జయించినవాడు స్వామీజీ అయితే,
 నేడు కామాన్ని జయించలేని సన్మానులు సన్యాసులైయారు,
 వేలకోట్ల సామ్రాజ్యం, ఆశ్రమం నీలి చిత్రాలమయం,
 రక్తాన్ని రుచి మరిగిన పులిని,
 కన్నెత్తు పరీక్షలకు అలవాటు పడిన స్వామీజీని,
 దారికి తేవడం ఇలలో, కలలో మాటే,
 గడ్డం పెంచినవాడు, తమకు అడ్డంలేదని ప్రవర్తిస్తున్నారు,
 చట్టంలోని లోపాలు, తన ఇంటి చుట్టాలై,
 చట్టాలు తయారీ, అమలులో అవి రైలు పట్టాలై,
 వేలకోట్ల ఆస్తులతో ఆశ్రమాలు,
 కాలరాయబడిన మానవ హక్కులు,
 మంత్రజలంలో కలిసే మత్తుమందులు,
 తమదికాని ప్రపంచంలో తూలుతున్న ఆమాయకులు,
 సనాతన సాంప్రదాయాలు కాపాడే స్వామీజీలు కొందరైతే,
 జీవితంలో రక్తి ఎక్కువై, విరక్తితో స్వామీజీలైనవారు కొందరు,
 సేవ చేయడానికి విద్య, వైద్యం అందించేవారు ఇంకొందరైతే,
 సమాజాన్ని దోచుకొని, మాన ప్రాణములు హరించి,
 ప్రజల అమాయకత్వాన్ని, తమ అధికారాన్ని ఉపయోగించి,

సాంప్రదాయాలను మట్టుపెట్టే దొంగ స్వాములను తరిమికొట్టండి,
ప్రతి మనిషిలోనూ ఉన్న అంతరాత్మే దేవుడని గ్రహించండి,
మనిషి దేవుడయ్యేది బాగా మెక్కడం, ఇతరులను తొక్కడం వల్లకాదు,
మనిషి మహా మనీషి అయ్యేది నడక, నడతలనుబట్టి మాత్రమే,
భూమిపై సత్యం, నమ్మకం, విశ్వాసాలు దేవుడైతే,
అసత్యం, అజ్ఞానం, మోసం ఇవే దయాలు,
సాచి మనిషికి సేవచేస్తే మనమే దేవుళ్ళం.....
తోటి మనిషికి కీడుచేస్తే మనమే దయాలం.....

3. అందం

ఉన్నోడికి మందం,
 లేనోడికి తెగిన బంధం,
 అది పైపైకి కనిపించేది కాదు,
 మరొకరు చెబితే వినిపించేది కాదు,
 వంశపారంపర్యంగా వచ్చేది కాదు,
 ఒకరికొకరు ఇచ్చి, పుచ్చుకునేది కాదు,
 గులాబి పువ్వుతో పలుకరించేది కాదు,
 చిరునవ్వుతో కవ్వించేది కాదు,
 అందం అంటే వయస్సులో ఆకర్షణ కాదు,
 వయస్సుడిగిన తర్వాత వికర్షణ కాదు,
 రంగును బట్టి మోహించేది కాదు,
 హంగును బట్టి నిర్ణయించేది కాదు,
 కార్దలో తిరిగినా, కాస్త్రోబీక్స్ పూసినా!
 ఖరీదైన డ్రెస్ వేసినా, అడ్రస్ ఇంటి గోడపై రాసినా!
 పెరిగేది అందం కాదు, అది మందం! అందమంటే?
 అదో అంతర్గత సౌందర్యం, ఉంటుంది కలకాలం,
 అందరిలో ఉండేది, అందరికి కనబడని(థి)ది,
 తోటి మనిషిని సాటి మనిషిగా చూసేది,
 సగటు మనిషికి సాయం చేసేది,
 మనిషిలో మానవత్వాన్ని చూపించేది,
 మనిషిలో మానవ-దానవ సంగ్రామం జరిపించేది,
 ఓ వ్యక్తిని మహో శక్తిగా చూపించి, మురిపించేది,
 ఇతరులపై ప్రేమాభిమానములు కురిపించేది,
 చివరగా మానవత్వాన్ని పరిమళింపజేసేది,
 అదే నిజమైన అందం, మన మధ్య నిలిచే బంధం,
 అలాంటి అందం, తరగని' చందం,
 ఇలాంటి అందానికి ఈ నా డెందం,
 ఆజన్మార్పందాసోహం.....

4.అతనో ఉలి

అతనో ఉలి,

కొయ్యల్లా ఉండే పిల్లల్ని బొమ్మల్లా చెక్కడానికి,

అతనో సుద్దముక్కు

నల్లని చీకటి జీవితాలకు తెల్లని ఆక్షరాలతో వెలుగు నింపడానికి,

అతనో నేస్తుం,

వాస్తవ ప్రపంచం మనముందు నిలబెట్టడానికి,

అతనో రూలుకర్ర,

గాడి తప్పిన వయస్సుకు మెత్తటి మనసుతో అక్కున చేర్చుకోడానికి,

అతనో మాంత్రికుడు,

యంత్రంలా పనిచేస్తూ,మంత్ర ముగ్గుల్ని చేసి పారాలు చెబుతాడు,

అతనో నిరంతర శోధకుడు,

నిత్యం మనకై ఓర్చుకుని, రోజు నేర్చుకొని వస్తాడు,

అతనో శ్రావికుడు,

కష్టాన్ని పైపైకి కనపడనీయక ఇష్టాన్ని చూపించేవాడు,

అతనో సంస్కర్త,

కనిపించని సమస్యలపై పోరాటం సలుపుతాడు,

తనో మాతృమూర్తి,

అమృనొదిలి బడి చేరిన పాపాయిలకి కమ్మని పాటలు నేర్చడానికి,

తనో వీరనారి,

మ్రోగిస్తుంది భేరి, చూపిస్తుంది మనకోదారి,

తనో పట్టుకొమ్మ,

పైపైకి ఎగ్రబాకడానికి, కొమ్మనీడన సేదతీరడానికి,

తనో స్నేహిత, పిత, మాత,

మన హితవు కోరి, దరిచేర్చడానికి

నేడు ప్రపంచ ఉపాధ్యయదినోత్సవం,

చీకట్లు పారద్రోలి వెలుగు నింపిన దినం.

5.అమ్మ మనసు

అమ్మ మనసు వెన్న, ఆదేవుని కన్న,
సృష్టిలోన ఆదేవుడు అమ్మ కన్న చిన్న,

కనికరమేలేని ఆదేవుడు... కష్టాల్ఫోన మనకు కనబడడు,
కష్టాలకు కృంగిపోయి... దుఃఖం దిగిమింగితే,
వై వచ్చే పండుగలకు, పబ్బాలకు... వచ్చి పప్పన్నంతింటాడు,
అమ్మ మనకు అండగా ఉంటుందని తెలుసుకుని,
నల్లని రాయిగా.... గుడిలోన హాయిగా..... తను మిన్నకుండిపోతాడు..

అమ్మ మనసు వెన్న, ఆదేవుని కన్న,
సృష్టిలోన ఆదేవుడు అమ్మ కన్న చిన్న

పేగును పంచినా... ప్రాణం పోసినా....
అన్నం పెట్టినా... మనలను కొట్టినా.....
మన మంచి భవిష్యత్తుకు పునాదిలా ఉంటుంది,
అమ్మ మనకై ప్రతి క్షణం కలలు కంటూనే ఉంటుంది,
ఆకసాన సూర్యుడైనా... మబ్బి చాటు చంద్రుడైనా..... కనిపించును కొంతకాలం,
కాని.... అమ్మ మనల కని, పెంచును కనిపించినంతకాలం.

అమ్మ మనసు వెన్న, ఆదేవుని కన్న,
సృష్టిలోన ఆదేవుడు అమ్మ కన్న చిన్న

అమ్మ ఇచ్చే దీవెన... తను చేసిన లాలన
తను మరువదు... ప్రేమ తరగదు ఏ బిడ్డపైనా...
జీవితమే మనకై ధారపోనే ఆ తల్లికి
మనకన్న ఎవరుగొప్పి... తనకు మనపైన మనసున్నధ్యాసతప్ప
ఆ అమ్మకు తొలగిద్దాం కళ్ళతోని చెమ్మ తను ఎప్పటికీ కాదు చెక్కబోమ్మ
॥అమ్మ మనసు వెన్న॥

6.అమృకు వందనం

అమృ,
మన జీవితానికో పట్టుకొమ్ము,
మనం తన కళ్ళలోని శొమ్ము,
మనకై ఎల్లప్పుడూ తన కళ్ళలో చెమ్ము,
కమ్ముదనానికి చిరునామా అమ్ము,
అమృకు ఆశ లేదు! ఆశయం తప్ప),
అమృకు మారు లేదు! మాత గృత్యం తప్ప),
తోబుట్టపుకు ఆశ! కట్టు కానుకలపైన,
భార్యకు ఆశ! బట్టలు, బంగారం పైన,
అన్నదమ్ములకు ఆశ! ఆస్తిపాస్తుల పైన,
అమృకు ఆశ! బిడ్డల భవిష్యత్తు పైన,
అమృతనం అది ఆపు ఐనా! గువ్వ ఐనా!
అమృతనం అది బారై ఐనా ! గౌరై ఐనా!
అమృతనం! అది ఎప్పుడూ కమ్ముదనమే!
అమృ తనో శిల్పి! మన రూపాన్ని చెక్కినపుడు!
అమృ తనో బ్రహ్మ! మన రూపానికి ప్రాణం పోసినప్పుడు,
అమృ తనో రాగముయి! లాలిపాటలు,జోలపాటలు పాడినపుడు,
అమృ తనో త్యాగముయి! తన జీవితాన్ని మనకై ధారపోసినపుడు,
అమృకు మనపై ఉన్న కారం! మమకారం,
అమృకు మనపై లేని కారం! వెటకారం,
అమృకు మనపై ఉన్న రాగం! అనురాగం,
అమృకు మనపై లేని తాపం! ప్రతాపం,
మనకై ఇన్ని చేసే అమృకు వందనం,
ఆజన్మాంతం అమృకు పాదాభిపందనం.

7.ఆచారం - ఆచరణ

శవాన్ని చూసివస్తే చాలు స్నేహం చేసేస్తాం,
 మన శరీరం ఎంత కంపుకొడుతున్న భరిస్తాం,
 పుట్టినరోజు పండుగ దీపాలార్థి జరుపుకుంటాం,
 గిట్టిన వారి ఫోటో ముందు దీపం పెట్టి నమస్కరిస్తాం,
 శవయాత్రలో వెనుకనే వెళ్లాం
 పెళ్ళి ఊరేగింపులో ముందు నడుస్తాం,
 పాలు అమ్మేవాడు ఇల్లిలల్లా తిరిగి అమ్ముతాడు,
 కల్లు అమ్మేవాడు ఒక్కబోటే ఉంటాడు,
 పాలల్లో నీళ్ళు కలిపితే పాపమంటాం,
 కల్లులో యూరియా కలిపితే కళ్ళు మూసుకుని తాగేస్తాం,
 మత గ్రంథాలు చదవనివారు కలసి కూలి పనులు చేస్తారు,
 అవి చదివినవారు కత్తులతో కొట్టుకుంటారు,
 భరించేవాడు బయటకు కనపడడు ఎలాగంటే?
 గోడకు కొట్టిన మేకు ఫోటోను భరించినట్లు,
 బంగారతో చేసినా పట్టీలు కాళ్ళకే తొడుగుతారు,
 మట్టితో చేసినా! కుంకుమను తిలకంగా దిద్దుతారు,
 చెట్టుకు కంచె వేయడానికి కత్తిని ఉపయోగిస్తాం,
 చెట్టును నరకడానికి అదే కత్తిని ఉపయోగిస్తాం,
 చెట్టు నాటండి అని కాగితం పై రాసి ప్రదర్శిస్తాం,
 చెట్టు నరికి అదే కాగితాన్ని తయారు చేస్తాం,
 సంసారంలో సంస్కారముండాలి,
 సమాజం సంతోషంతో నిండాలి,
 ఆచారాలు ఎలాగున్న ఆచరణ బాగుండాలి,
 మనం చేసే ప్రతి పనికి ఉద్దేశ్యంతో పొటు ఉపయోగం ఉండాలి,

8.ఆశయం లేని ఆశ

సమాజానికి సంపాదించాలనే ఆశ పుట్టింది,
 అది అవినీతి సామ్య అయినా సరే,
 అధిక ధరలకు అమ్మ అయినా సరే,
 లంచాలు గుంజైనా సరే,
 చేసిన అప్పు ఎగ్గొట్టెనా సరే,
 ఈ సమాజం సల్లగా బతికేయాలని చూస్తోంది.
 మోసంచేయడం అలవాటుగా,
 మోసగించబడటం ప్రజల గ్రహపాటుగా,
 పాలతో సమానంగా నీళ్ళు అమ్మడం,
 కూరగాయలుకొంటూ కొసరడం,
 బంగారం కొంటూ డబ్బు విసరడం,
 పది కోట్ల ఆస్తి పరుదైనా ప్రభుత్వ సచ్చిదీ కోరడం,
 ఉద్యోగంలో చేరేటప్పుడు ప్రగల్భాలతో ప్రమాణం చేయడం,
 తీరా ప్రజల రక్తాన్ని పరాన్మజీవిలా త్రాగేయడం,
 అందరూ అవినీతి రుచి యొరగని గురువులకు శిష్యులే!
 మరి దొరలు దొంగలెలాగయ్యారో తెలియని ప్రశ్నలే?
 డబ్బు జబ్బుతో సమాజం అన్నంలా ఉడుకుతుంటే!
 కొందరేమో జబ్బుచరిచి సమాజానికి సహాయాను విసురుతుంటే!
 చట్టాలు ఉన్నేచికి చుట్టాలై, చుట్టుల్లా కాలుతుంటే!
 స్వశానపు వెలుగులో బతుకులు తెల్లారుతుంటే,
 మొత్తం సమాజమే మద్యం మత్తులో తూలుతుంటే,
 వందేళ్ళ జీవితాలు, గ్రామానికి వందల్లో రాలుతుంటే,
 దురాశతో పాటు , దుర్బీతి రాజ్యమేలుతుంటే,
 ఉద్యోగి ఎవరైనా? ఉద్యోగం ఏదైనా ?
 అన్నింటా అరాచకం, ధన దాహమే కిరాతకం,
 సమాజంలో పోవాలి అవినీతి, మారాలి రాజనీతి,
 అప్పుడే నిలబడేను నిజాయితీగా భరతజాతి,
 ఉత్సాహితులో మిగిలేను చెరగిపోవి ఖ్రీతీ ఇంద్రజిత్...

9.ఆస్వాదించు

నీ మదిలో కోరికలు జయించు,
ఇతరులపై జాలి, దయ చూపించు,
మానవ జన్మ ఉత్తమోత్తమైనదని గ్రహించు,
నీ లక్ష్మ్యాలు, ఆశయాలను సాధించు,
నీకున్న, ఈ చిన్న జీవితాన్ని ఆస్వాదించు.

నీకొచ్చిన కష్టాలను భరించు,
అవే నీకు ఇష్టాలై నిను వరించు,
ఇతరులపై ద్వేషం, రోషం త్యజించు,
సాటి మనుషులపై భక్తి భావం పెంచు,
మనకు మాత్రమే ఉన్న ఈఅందమైన జీవితాన్ని ఆస్వాదించు,

ప్రతి ఒక్కరిలో దేవుడున్నాడని తలంచు,
పేదరికానికి, పెద్దరికానికి తలవంచు,
సమాజ దోషించిని, కుటుంబ రాపించిని తగ్గించు,
ఒకరి నమ్మకాన్ని వమ్ము చేయడం లేక సామ్ము చేయడం తప్పని భావించు,
మరొకరి సాయం చేయడమే ధ్వయంగా జీవితాన్ని ఆస్వాదించు.

నీ పిల్లల్ని నీ స్థాయికి మించి బాగా చదివించు,
వారికి నీతి, నిజాయాతీలు గురించి నేర్చించు,
త్రాగుడు ఆపై వాగుడు పనికిరాదని గుర్తించు,
ఆనందం దొరికేది జీతంలో కాదని, జీవితంలోనని నిరూపించు,
అశాశ్వతమైన వాటిని విడచి, శాశ్వతమైన కీర్తి కోసం శ్యాసించు,
జీవితాన్ని ఆస్వాదించు.

10. కాలం

కాలం వేసింది గాలం,
చేసింది మాయాజాలం,
కళ్ళు కప్పి ఇంద్రజాలం,
పన్నెండు నెలలు ఇట్టే మాయం,
ఆరు రుతువుల సమాహోరం,
మూడు కాలాల ముద్దు, మురిపెం,
చలికాలంలో ఎదురు చూపులు వెచ్చడనం కోసం,
వేసవిలో ఎదురు చూపులు వానలకోసం,
వర్షాకాలం చిత్తడి విసుగుతో చలికాలమారంభం,
ఆశనిరాశల జీవితం, చీకటి వెలుగుల ప్రయాణం,
ప్రతి నూతన సంవత్సరానికి ఇదే ప్రామాణికం,
కనుమూసి తెరిచే లోగా మారిన సంవత్సరం,
మట్టీ మొదలైన జీవిత ప్రయాణం,
కొత్త సంవత్సరానికి సుస్వాగతం,
పాత సంవత్సరానికి జయం జయం,
ఈ నూతనవత్సరాన!
తరాల అంతరాలు తొలగాలి,
కులాల దొంతరలు తరగాలి,
అందరికీ ఆయుష్మ ఆదాయంపెరగాలి,
మందు, విందు, చిందులు తగ్గాలి,
వినయం, విజ్ఞత పెరగాలి,
పండాలి రైతు ఇంట, అనురాగాల పంట,
అదే అతని జీవితానికి భోగిమంట,
మన ఆరోగ్యం, మన ఆదాయం రైతుదేనని నేనంటా!
ఈ సంత్సరాన...కాదు...ఏ సంవత్సరమైనా రైతు
బాగుపడాలనే...నే కోరుకుంటా!

11. ఉపవాసానికి చట్టమా?

పాకిస్తాన్ పిచ్చిముదిరి పాకాన పడింది,
 రంజాన్ రోజా కు చట్టం చేసింది,
 బహిరంగంగా తినడం...ఫోరమట!
 దష్పిక కోసం నీళ్ళు తాగడం....నేరమట!
 మండె ఎండకు గుండెలు అవిసిపోతుంటే!
 ఉత్తరాది వేడి గాలికి నోటిలో తడి ఆరిపోతుంటే!
 జనాలూ మితాయి తినక మట్టి తింటారా?
 నీళ్ళు తాగక నీళ్ళు నములుతుంటారా?
 ఇదెక్కడి చోద్యం? ఇదేమి చట్టం?
 పాక్ మత ఛాందసవాదం ముందు ,
 మన, తన తర,తమ బేధాలు ఉండవ,
 గుడ్డిగా గాలిపీల్చుడం....
 అది విషపు గాలైనా ఘర్యాలేదు !
 ఎడ్డి,మణ్ణిగా మేత మేయడం....
 అది గబ్బైనా,ఎరువు దిబ్బైనా సరే
 చట్టాన్ని ఉల్లంఘిస్తే ఇక ఉరే...?
 ఇలాగైతే పిల్లలు దొంగచాటుగా పాలు తాగాలి,
 అలాగైతే వ ఎధులు అన్నపానియాలు మానాలి,
 బహిరంగ ప్రదేశాలలో ఆహారము తీసుకోకూడదంటే?
 రోడ్డు పై పాలు ...పానియాలు....బంద్,
 పౌటల్లో టీలు.....కాఫీలుబంద్,
 దవాభానాలో మాత్రలుబ.ఆర్.ఎస్.ప్యాకెట్లు...బంద్,
 బార్లు తీరిన బార్ల లో క్రాండీ భారీగా బంద్,
 కల్లు కుండకు చిల్లు పడినాఉపయోగం ఉండదు,
 పళ్ళు తోమి నీళ్ళు పుక్కళించినా.....
 మరుగుద్దికి నీళ్ళు తీసుకెళ్ళినా.....
 చట్టం తన పని తాను చేసుకు పోవచ్చ!
 తన్నున్.....జాగ్రత్త,!!!
 మానవత్వం చూపించేదే మతం!
 మనుషుల హితం కోరేదే మతం!!
 మతం ఇలాగైతే ఇక మనం ఖుతం!!!

12. ఉపాధ్యాయ బినోత్వం రీజు రామ్ గోపాల్ వర్ష మనకీచ్చినది

మనం వర్ష కిచ్చినది

వర్ష ఏంటీ నీ కర్మ

రామ్ గోపాల్ వర్ష,

ఏందయ్యా నీ కర్మ,

నువ్వు కుళ్చిపోయిన కుర్మ,

ఇక పారిపోరా బర్మ.

నువ్వు మనిషి కాడు కుక్క

నీకు తలకెక్కింది తిక్క

అడవిలో పెరిగే సక్క

దాని నోటిలో మాంసం ముక్క

ముణ్ణి చెక్క పిచ్చిమొక్క

బురదలో పందివి,

చిరిగిన వందవి,

సీసాలో మందువి,

కత్తి పీట మీద కందవి.

నివో మృగం,

మనిషి లో సగం,

నీకు లేదు అనురాగం,

కుదర్చాలి నీ రోగం.

నీవు తీసిన సినిమాలు,

వాటిలో లేవు విలువలు,

గరళం చిమ్మె గన్నెరు పూలు,

అని చీడ పురుగులు.

మందుతో పుట్టావా?

విందుతో పెరిగావా?

పాందుతో నలిగావా?

సందులో చస్తావా?.

ఏంటీ నీ బాధ?

మందుతో పోదా!

నీకేమి రాదా?

చస్తే ఓ పైటైపోదా!.

నీ గరువునే తిడతావా?

మా పరువునే వీధిలో పెడతావా?

మా బరువును ఎత్తావా!

చెరువులో దూకి చస్తావా?

13.ఓ పుష్టమా....!

ఓ పుష్టమా....!
 అందానికి చిరునామా,
 ప్రకృతి లోని అందాలను ఒడిసిపట్టి,
 నీలోని సృజన వెలికించియబట్టి,
 ఆకు పచ్చని పత్రహరితము,
 నులివెచ్చని సూర్యకిరణాలతో జతకట్టి,
 వందల రంగుల్లో విరబూనే పుష్టమా,
 నిన్ను ధరించిన మాకెన్ని హంగులో ఓ మిత్రమా!
 ఒక్క ఆకుపచ్చని రంగులో,
 దాచావు నీవెన్నో రంగులు,
 అవి మా రంగుల జీవితంలో వెదజల్లేందుకా?
 లేక మా జీవితమే రంగులమయం ఆని తెలిపేందుకా!
 ఏ చెట్టు రెమ్మకు పూచిన కొమ్మువో?
 ఏ భామ జడలోన విరిసిన రెమ్మువో?
 నినుజూసి పరవశించని పొమరుడెవ్వడు?
 నీ సృజనకు భజన చేయని భక్తుడెవ్వడు?
 నీ అందంతో మాకు బంధాన్ని వేశావు,
 ఆ బంధాన్ని మేము బంధువుగ మార్చాము,
 అందుకే అప్పుచేసైనా మా కొప్పుల్లోకొచ్చేవు,
 మేము తప్పుచేసైనా నిన్ను కోరుకుంటాము,
 నీ అంద, చందాలతో మమ్మ కట్టి పడేస్తావు,
 వేలకొలది తుమ్మెదలను నీ చుట్టూ తిప్పుకుంటావు,
 మా ఆశ తీర్చుటకు నీవు పుట్టినట్లుంటావు,
 నీవు దేవుని పూజలో తరించాలనుకుంటావు,
 అందాన్ని పంచుటకు ప్రయత్నిస్తావు,

పొడిపై డఃరేగి చినరకు వల్లకాడికి చేరేవు!
ఎంత తేడా నీకూ ...మాకూ....
మేడలో ఉన్నమేమూ....
ఆ మేడ గోడ నీడలో నీవు....
మేడలోకి రావాలని నీ పోరాటం
మేడదిగి నీ చెంత చేరాలని మా ఆరాటం....
ఇది ఇలాగే జరుగుతూ....ఉంటుంది కలకాలం.

14. ఓటు

ఇంద్రుని చేతిలో వజ్రాయుధం,
 శ్రీరాముని చేతిలో రామబాణం,
 అర్జునుని చేతిలో బ్రహ్మపుష్టం,
 విష్ణుమూర్తి చేతిలో సుదర్శనం,
 ఇవన్నీ చెడుపై మంచి సాధించినవే,
 మనం వేసే ఓటు అంతే!
 ఓటుకు నోటు, అది మనకు తెచ్చును చేటు!
 నీ.... ఓటే... నీ.... ఆయుధం!
 మించిన తరుణం, జరుగును సమరం,
 నీకు నచ్చిన, నువు మెచ్చిన నాయకుడికి వేయండి ఓటు,
 ప్రజాస్వామ్యాన్ని కాపాడటానకి ఇష్టండి చోటు
 వేయకుంటే ఓటు?
 అది ప్రజాస్వామ్యానికి పోటు,
 రాజ్యంగ పరిరక్షణకు తూటు,
 రాజకీయ పక్షాలకు పడుతుంది వేటు,
 యువతీ, యువకులారా! కదలిరండి,
 ఓటరుగా నమోదు చేసుకోండి!
 నిస్పాద. నాయకుల ఎన్నుకోండి,
 అవినీతి పరుల అత్యాశను ఎండగట్టండి,
 ప్రజాస్వామ్యాన్ని పరిరక్షించండి....
 ఓటు పవిత్రతను కాపాడండి.

15. హస్తిటీలకే జబ్బు చేసే?

ఇంకేముంది,
 పెరుగుతుంది చిల్లు,
 అపై మన జేబుకు పడుతుంది చిల్లు,
 చిన్న పాము అయినా,
 పెద్ద కట్టెతో కొట్టమంటారు,
 అలాగని చిన్న జబ్బుకు,
 పెద్ద హస్తిటీకు వెళ్ళకండి,
 అక్కడ రోగాలకు మందులుంటాయి గాని,
 మాయ రోగాలకు మందులుండవ్వ,
 గారడీ, కణికట్టు చేసే వాళ్ళు రోడ్డు పైనే కాదు,
 కార్పోరేటు హస్తిటీ లోనూ ఉన్నారు,
 అక్కడ చిన్న జబ్బుకు సైతం,
 పెద్ద ఆపరేషన్ చేస్తారు,
 మనల్ని పరేషానకు గురిచేస్తారు,
 కార్పోరేటు డాక్టర్లు చేస్తుంటే షైడ్యం,
 అధికారులు చూస్తున్నారు చోడ్యం,
 కార్బ్రిజోన్ డ్రగ్స్ తో మాయాజాలం,
 చివరకు మూత్రపిండాలపై పెనుభారం,
 అవసరమున్నా! లేకున్నా!
 స్ట్రానింగ్లు, లేపెస్టు టెస్టింగులు,
 ఆరోగ్యశ్రీ ఇస్తుంది భరోసా,
 అపై చదువుకోవాలి హనుమాన్ చాలీసా!
 మన జబ్బుకు కారణం మితిమీరిన డబ్బు,
 డబ్బు ఉందికదా! అని జబ్బులనే తింటున్నాం!
 మనం తినే మాత్రలే మన జబ్బులకు కారణం,
 మన చుట్టూ ఇదో పెద్ద వ్యాపారం,
 అదే మన పాలిట గ్రహచారం,
 ప్రభుత్వం రద్దు చేసినా మార్కెట్లో లభ్యం,
 మనం మేల్కొని, మారకపోతే తప్పదు భారీ మూల్యం.....

16.కృతఫ్లుత....

నవ మూసాలు మోసి,
స్నాన పాశములు చేసి,
అన్న పాశియాలు చూసి
నిన్న కంటికి రెప్పలా కాసి,
నీ కలల తీరంలో లో ఎగిరి ఎగిరి అలసి,
నిన్న ఇంతవాడిని చేసిన,
నీ బరువు బాధ్యతలు మోసిన,
అమ్మా నాస్నల బాధ్యత మరిచావే....
దీన్ని ఏమంటారో తెలుసా?....కృతఫ్లుత.

కులాన్ని అడ్డగా ఉంచి,
అందరినీ అన్నివిధాలా నమ్మించి,
వారు తమ నమ్మకాన్ని ఓట్లుగా కుమ్మరించి,
అత్యధిక మొజారితీతో నిన్న గెలిపించి,
సీవు ఏదో చేస్తావని ఎదురుచూస్తున్న జనానికి,
ఏమీ చేయకుండా నిండా ముంచి,
ఆపై చేతులెత్తి తిరుగుతూన్నావే....
దీన్ని ఏమంటారో తెలుసా?....కృతఫ్లుత.

పీల్చుడానికి చల్లని గాలినిచ్చి,
ఉండటానికి నిలువ నీడనిచ్చి),
కాయలు, పండ్లనిచ్చి, నీ ఆకలి తీర్చి,
పంటకు కట్టెలిచ్చి, చివరకు మన కట్టె కాచ్చి,
ఎండలో ఎండుతూ, వానకు తడుస్తా,
ఎంత ఎదిగినా, ఒదిగి మనకు ఆదర్శంగా నిలుస్తా ,
కాచిన పండ్ల కోసం రాళ్ళ దెబ్బలు భరిస్తా,
మనకోసమే పుట్టిన చెట్లును తెగనరుకుతున్నావే!
దీన్ని ఏమంటారో తెలుసా? కృతఫ్లుత.

నిన్న స్నేహితుడుగా గుర్తించి,
నిన్న బాధ్యతగా తను భరించి,
వ్యాపారంలో భాగస్వామిగా అంగీకరించి,
నీ ఎదుగుదలకు అన్ని విధాలుగా సహకరించి,
తన పెట్టుబడినే నీ పెట్టుబడిగా నీచే పెట్టించి,
నీవు ఆపై అతన్ని అన్నివిధాలా ముంచి,
వ్యాపారంలో నీ కష్టంతో అతనికి నష్టాలు తెప్పించి,
నీవు మాత్రం వెనకేసుకున్నావే!
దీన్ని ఏమంటారో తెలుసా?.....కృతఫ్ఱుత అంటారు.

17.గుడారాలలో జీవితాలు

ఒక వైపు కాంతులీను బహుళంతస్తుల మేడలు,
 మరో వైపు నగర శివారు ప్రాంతంలో గుడారాలు,
 ప్రభుత్వ పక్క ఇళ్ళ మంజూరుకు కొదవలేదు,
 ఊరూరు తిరిగే సంచార జీవులకు అలుపులేదు,
 కొందరేమో కోట్ల రూపాయలు కారు కోసం ఖర్చు చేస్తే,
 మరికొందరు మెరక దున్నే అరకకకు కారు కొనలేకున్నారు,
 కొందరు మందు కోసం వేల రూపాయలు తగలేస్తే,
 ఇంకొందరు పురుగుల మందుకోసం వందలు మిగలేయలేకున్నారు,
 కూరగాయలు అమ్ముకుని కొందరు జీవిస్తే ,
 ఆత్మాభిమానం అమ్ముకుని కొందరు జీవిస్తున్నారు,
 ఏడంతస్తుల మేడలో ఒకరు తూలుతూ ఉంటే!
 ఆరు అడుగుల గుంత సొంతంగా ఉండాలని ఒకడు చూస్తున్నాడు!
 ఒకవైపు పది రూపాయలు రాగి సంగటి దొరుకుతుంటే!
 వందరూపాయలు పెట్టి ఐస్కోట్ కొని తింటున్నారు!
 మేలు చేసే పిల్లిని, బల్లిని శత్రువులుగా చూడటం,
 కీడుచేసే నల్లిని గుర్తించక పోవడం,
 మంచి చేసే ఉల్లిని, కన్నతల్లిని మరచిపోవడం,
 చెడుచేసే ప్లాస్టిక్ ను అప్రయత్నంగా ఆహారంతో తినడం,
 ఓ ఇంజనీరింగ్ పట్టబ్రదుడు ఆటో నడిపి జీవించడం,
 పదికూడా పాస్ కాని ఓ వ్యక్తి రాజకీయాలు చేయడం,
 ఈ దేశానికి మంచిదికాదు!

ఇలాంటి సందేశం ఇవ్వడానికి ఎవ్వరికీ మనసు రాదు.....

18.గురజాడ

మహోకవి గురజాడ,
తెలుగు భాషకు చక్కని నీడ,
తెలుగుకు వెలుగునిచ్చిన జాడ,
నాటకరంగానికి వస్తుతెచ్చిన రేడ!
కవితలే అల్లినా! కావ్యమేరాసినా!
పద్యమే పాడినా! గేయం గానం చేసినా!
అన్నింట గురజాడ, కనిపించు తన జాడ,
కన్యాశుల్చంతో మనకు చురకలే వేసినా!
పుత్రుడిబొమ్మ పుర్ణమ్మను పరిచయం చేసినా!
దేశమును ప్రేమించమన్నా! దేశభక్తిని చాటుకున్నా!
తాంబూలలిచ్చేశాము తన్నుకు చావమన్నా!
వ్యవహరిక భాషకై పోరు సలిపినా!
శ్యామల రావుతో కలిసి ఆంగ్ల. పద్యాలే రాసినా!
డిప్పుయాటీ కలెక్టరు వద్ద గుమాస్తా గిరి చేసినా,
వన్నె తగ్గని యాస, నిత్య నూతన భాష,
తన సొంతమైన భాష, అజరామరమైన భాష,
ముత్యాలసరాలు, మిఱగురులు,
సారంగధర, మెటీల్డా, కన్యక రచనలు,
చేసిన వెంకట అప్పురావు గురజాడ,
సామాజిక, అభ్యుదయ వాది,
సాంస్కృతిక, సాహితీ వేత్త,
తెలుగుకు ఓ ప్రత్యేక కృతికర్త,
నేడు గురజాడ జన్మదినం,
తెలుగు భాషకు మిగిలె గురజాడ సేవా ఫలం.

19. గురుపూజ

మన జీవితంలో గురుపూజ,
 పారశాల లో లభించే తొలిపూజ,
 గురువంటే నమ్మకం, గురువంటే దైవం,
 గురువంటే వెలుగు, గురువంటే భక్తి కలుగు,
 గురువంటే మనకు కొండంత అండ,
 సన్మానించి వేయాలి మెడలో పూదండ,
 గురువు నేర్పని విధ్య లేదు, గురువుకు ఏది సాటిరాదు,
 గురువు మన పాలిట కల్పతరువు,
 దించును మన గుండెలపై బరువు,
 గురువుతోనే నిల్చును మన పరువు,
 గురువు మన జీవితాన్ని లక్ష్మంగా చేసి,
 మన బరువు, బాధ్యతలు తనవిగా మోసి,
 ఆటలతో, పాటలతో ప్రతిపూటా అలరించి,
 ధ్యానం, వ్యాయామం అన్నింటినీ చేయించి,
 జీవితమనే పరిక్షలో నెగ్గేలా ప్రోత్సహించి,
 మనచే ప్రణాళికలు రచియించి, సమస్యలు సాధించి,
 కాసేదీ ఎండైనా! కురిసేది వానైనా,
 మనపైన అమృతపుధారలే కురిపించి,
 తను చేరలేని కలలతీరానికి మనల చేర్చి,
 అందుకు శక్తినంతా పేర్చి, మనకై సమకూర్చి,
 మన జీవితమనే పండుకు తను ఓ.. చెట్టులా,
 సమస్యల శిథిరాన్ని అధిరోహించునపుడు ఉడుంపట్టులా,
 ఒక్కొక్క తరగతి ఎక్కేందుకు ఓ..మెట్టులా,
 పారశాలలో ఓ....చట్టంలా, బయట ఓ..చుట్టంలా,
 పాతాలు నేర్చించునపుడు ఓ...స్నేహితుడులా,
 గుణపారాలు నేర్చించునపుడు ఓ...తండ్రిలా,

నయానో, భయానో, విద్యాబుద్ధులు నేర్చించి,
 తన జీవితాన్ని మన అభ్యస్తుతికే అర్పించి,
 తన బిడ్డలతో పాటు మనల్ని అక్కసేర్చి,
 మన జీవితానికి ఓ...మార్గం చూపిన గురువు కోరిక ఏంటో తెలుసా?
 కన్నించినపుడో...పలకరింపు,
 శిష్యుడు ఏమయ్యాడోనని కలవరింపు,
 తను నేర్చిన సంస్కరం...తిరిగి ఓ...నమస్కారంగా..
 తనను చేరిందని ఓ....సంభాషింపు...
 ఇదే ప్రతి గురువు జీవితం.....
 అది ఎల్లప్పుడూ..... శిష్యులకే అంకితం.

20. గ్రంథాలయాలు

గ్రంథాలయాలు పుస్తక నిలయాలు,
విద్యార్థులకు రక్షణ వలయాలు,
మానసిక ఎదుగుదలకు దేవాలయాలు,
వెలకట్టలేని విజ్ఞాన సంపదకు ఆలవాలములు,
విద్యార్థి సృజనాత్మకు ఉత్సత్తి కేంద్రాలు,
చరిత్ర శిధిలంకాకుండా, పదిలంగా ఉంచే పుస్తకప్రదర్శనశాలలు,
మనకు బాల్యంలో మిత్రులు, వృద్ధాఖ్యంలో ఆప్తులు,
విలువైన విజ్ఞానపు వజ్రాల గనులు, పుస్తకాలు తరగని సిరులు,
పారకుల హృదయాంతరాల నిర్మించు కర్మగారాలు
దైనందిన జీవిత విషయ విజ్ఞాన సూచికలు,
అభ్యసానాభ్యదయ వికాస వీచికలు
గ్రంథాలయాలు ప్రజా చైతన్య దీపికలు,
సామాజిక సమానత్వ సాధన పీరికలు,
అందించు విజ్ఞాన విజయ పరంపరలు ,
విజ్ఞానామృతాన్ని అందించే తరతరాల దాతలు,
గ్రంథాలయం నేర్చును కథలు, తీర్చును వెతలు,
కూర్చును జతలు, అందించు కొత్త స్నేహితులు,
గ్రంథాలయాలలో కొత్త పాతల కలయికలు,
నిత్య, నూతన పుస్తక భాండాగారాలు,
గ్రంథాలయాలు సమాజ నిర్మాణ కర్తలు,
తరాల అంతరాల తొలగించు సంధానకర్తలు,
గ్రంథాలయాలు మనకు అజ్ఞాత గురువులు,
అక్కడ చదువుకుంటే తగ్గించు జీవితంలో బరువులు,
విజ్ఞాన వికాసంతోసే నిల్చును మన పరువులు,
గ్రంథాలయాలు నింపును జీవితాన వెలుగులు,

21.గ్రామ సింహాం

వీధిలో గ్రామ సింహాం,
 తనకెంతటి దైర్యం,
 దానికి ఉండనే ఉండదు భయం,
 గ్రామ సింహమంటే చోరులకు భయం,
 అయినా మనకిస్తుంది అభయం,
 చేస్తుంది రాత్రింబవళ్ళు జాగారం,
 మనకు మిగిలిన ముక్కలు, బొక్కలే ఆహారం,
 తిన్న కొద్దిపాటి దానికే ఎంతో విశ్వాసం,
 మనమంటే తనకెంతో నమ్మకం,
 తన జాతి భ్యాతిని బట్టి లక్ష్మీ అమృకం,
 తనకెందరు ఎన్ని పేర్లు పెట్టినా,
 తనను ఏమని పేర్లతో పిలిచినా,
 తనపని తాను చూసుకోవడం,
 నెమ్ముదిగా తనపని తాను చేసుకోవడం,
 అల్సేపన్ అనే పేరుతో సెన్సేపన్ సృష్టించినా!
 గ్రే హండ్స్ అను పేరుతో బాంబులను పసిగట్టినా,
 పోలీసులచేత జాగిలమై హంతకులను పడ్చించినా,
 తనకు మాత్రమే తెలిసిన విర్య అది,
 మనకోసమే పుట్టిన జన్మ అది,
 ఎంత వినయం, ఎంత విశ్వాసం, ఎంత నమ్మకం,
 మనిషి చేయలేని పని ఓ కుక్క చేయగలదు,
 మనిషి పారవేసిన ముక్కలు తిని జీవించగలదు,
 మనం ఇంటిక్కే మనలను విచారిస్తుంది,
 మనం ఇంటికి వెళ్ళకపోతే విచారపడనంతో ఎదురుచూస్తుంది,
 మనం కొట్టినా, తిట్టినా పడియుంటూ,
 అన్నం వేసినా వేయక పోయినా కాపలా కాస్తూ,
 మన ఇంట్లో ఓ మనిషిలాగా,
 మన ఇంటికి ఓ దిక్కులాగా,
 కొంతమంది మనపులు కన్నా,
 చిన్న కుక్క నయమనిపించెను కదరన్నా,
 మనకు ఆనందం అందిస్తున్న ,
 మూగజీవులను మనతోపాటే పెంచుదాం,
 ఛీపునెవిద్దాన్ని కాపోద్దుకుర్దార్చి...
 సత్కారి క్రమశాఖాయుషుకామాలహస్తి సమ్మాన డాస్తు...

22. బడి చేరని గుడ్లు - తిరగబడని తెడ్లు

గ్రుడ్లు కోసం పిల్లల ఎదురుచూపులు,
 గ్రుడ్లు అందజేయలేక బిడ్డర్ బెదురుచూపులు,
 నవంబరు మాసం, పిల్లలకు చేసింది మోసం,
 వారానికి మూడు కాదుకదా! ఒక్కటి కూడా అందని వైనం,
 బడిలో పిల్లలు కోడిగ్రుడ్లు వైపు చూస్తుంటే!
 కోడిగ్రుడ్ల ధరలు ఆకాశం వైపు చూస్తూన్నాయి.
 సహాప్ర అవధాని అవతారమెత్తిన అయ్యవార్లు,
 తీరు, వచ్చిన పేరు మారని విద్యాశాఖాధికారులు,
 వంట భర్పులు, జీతాలు ఆరునెలలుగా అందని గడ్లు కాలం,
 వంట మా 'నేస్తం' కాదు ఇక 'మానేస్తాం' అంటున్న వంటవాళ్లు ,
 రెండేళ్లుగా పరిశుభ్రతం చేస్తున్నారు మరుగుదొడ్లు,
 వారికి అందిన గౌరవ వేతనం ఆరునెలలు,
 అందులో సగం బడికి వచ్చిన నిధులు బదలాయింపులు,
 లాభం వస్తేనే చేయడానికి బడి వ్యాపార సంస్థ కాదు,
 భావి భారత నిర్మాతల తలరాతలు నిర్మయించబడే గుడే మన బడి,
 పేషర్ లీక్ అయ్యిందని మొత్తం పరీక్ష రద్దు చేశారు,
 పిల్లలకు, ఉపాధ్యాయులకు శిక్ష వేశారు,
 పరీక్ష రద్దు చేశారని మీరు సంతోష పడుతున్నారు,
 ఇలాకూడా పరీక్షలు రాయలేని పిల్లలున్నారని మేం బాధపడుతున్నాం.
 సమగ్ర నిరంతర మూల్యాంకనం అమలుచేశామని మీరు అనుకుటున్నారు,
 దీనివల్ల పరీక్ష విధానం లోపభూయిష్టంగా మారిందని మేం అనుకుంటున్నాం,
 వేలిముద్రలు వేస్తేనే బడికి వచ్చినట్లు అని మీరనుకొంటున్నారు,
 ఐరిష్, ఫింగర్ ప్రింట్ మాత్రమేకాదు అంతకు మించి అని మేం
 ... అనుకుంటున్నాం,

దేనికైనా ఓ మాడ్లు, పద్దు ఉంటుంది.. ఉండాలి..

ఆంగ్ల మాధ్యమానికి ఆప్యోనం, తల్లి భాషను తూలనాడటం,

పారాలు సక్రమంగా చెప్పకోలేని స్థితిలో ఉపాధ్యాయులు,

అభ్యసనకు సంసిద్ధత చూపని విద్యార్థులు,

ఏమగునో భరతమాత భవితవ్యం, మనకు కానరాని కర్తవ్యం...

23. చదువా? సంస్కరమా?

చదువు నేర్చుకోవాలా?

లేక సంస్కరం నేర్చుకోవాలా?

ఖచ్చితంగా సంస్కరమే!

సంస్కరం లేని చదువు వ్యర్థం,

ఆపై చదివిన పై చదువులు నిరర్థకం,

సమాజాన్ని శాసిస్తున్న స్వార్థం,

విద్యార్థులపై పడుతున్న ప్రభావం,

ప్రభుత్వ పారశాలల్లో పిల్లలకు ఎగ్గీ,

కార్యారేటు బండుల్లో ఒడినిండా డగ్గీ,

ఇక్కడ పాతాలతో పాటు గుణపారాలు,

అక్కడ పాతాలతో పాటు మత్తు మందులు,

ఇక్కడ త్రాగడానికి లేదు స్వచ్ఛమైన నీరు,

అక్కడ త్రాగడానికి ప్యాకెట్ల రూపంలో బీరు,

అయినా సభ్య సమాజానికి పట్టని పోరు,

ఏది ఏమైనా నత్తలన్నీ ఒక్కచోటికి చేరు,

కార్యారేటు బండులన్నీ బలపడ్డాయిగానీ,

అక్కడి పిల్లలే జీవితంలో బలహీన పడ్డారు,

ఇక్కడి పిల్లలకు ఆటలు, పాటలు ఉంటే,

అక్కడి పిల్లలు ఆత్మహాత్యలకు పాల్గొందున్నారు,

కోళ్ళపొరాలను తలపిస్తున్న బళ్ళు,

విద్యార్థులకు హూనహూతున్న బళ్ళు,

వేళకింత బుప్పు, చేతికందని చిల్లిగప్పు,

ఓ గది, ఓ మంచం, నాలుగు మంచం కోళ్ళు,

అంతే జీవితం, అమ్మానాన్నలు దూరం,

బతుకు భారం, జీవితం అంధకారం,

ఆటస్టలం కంటే ఎక్కుమైన పిల్లల మంద,

అక్కడ సాధించింది ఏముంది నా బొంద,

ఓక నీతా! ఒక రీతా!

సమాజానికి మంచి చేయకుంటే పోనీ,

చెడు అలవాట్లు నేర్చుకోకుంటే చాలు,

ఎలిఫ్టిషిప్పులు తలిపులు ప్రాణిలు వరపోలు.

24. చిరునవ్వు

విరిసిన పువ్వు లాంటిది,
 ఎగిసిన తారాజువ్వు లాంటిది,
 లేగదూడ మెడలో మువ్వు లాంటిది,
 పాపాయి తినే పాల బువ్వు లాంటిది,
 రివ్వున ఎగిరే గువ్వు లాంటిది,
 మనసుకు ఉత్సాహన్నిచ్చేది,
 వయసును ఇట్టే దాచి పెట్టేది,
 బాధలు మరపింపజేసేది,
 కష్టాలను కడతేర్చేది,
 ఒక్క చిరునవ్వు విశ్వాసాన్ని ఇస్తుంది,
 అదే చిరునవ్వు విశ్వాసాన్ని జయిస్తుంది,
 ఒక్క చిరునవ్వు ఆశను సజీవంగా నిలుపుతుంది,
 ఇద్దరి మధ్య స్నేహాన్ని చిగురింపజేస్తుంది,
 విడిపోయిన స్నేహితుల కలుపుతుంది,
 ఒక్క చిరునవ్వు పెడ్డ యుద్ధాన్ని ఆపుతుంది,
 జరగబోయే అనర్థాలను అంతంచేస్తుంది,
 పాపాయి చిరునవ్వు మన కష్టాన్ని మరపింపజేస్తుంది,
 ఒక జవ్వని చిరునవ్వు యవ్వనపు కుర్కారును కట్టిపుడేస్తుంది,
 చిరునవ్వతో సాధించబడని సమయ లేదు,
 చిరునవ్వను వీడి జయించిన రాజ్యమూ లేదు,
 నవ్వ నాలుగు విధాలా చేటు, అది ఆనాటి మాట,
 నవ్వడం ఆరోగ్యానికి పరం, ఇది నేటి మాట,
 నవ్వండి, నవ్వించండి, నవ్వుతూ జీవించండి,
 నవ్వడం ఓ యోగం! నవ్వతో మాయం రోగం,
 నవ్వడం ఓ భోగం! నవ్వతోనే నిలబడును మన ఆరోగ్యం!

25.చెరువులు

చెరువులు మన పాలిట కల్పతరువులు,
చెరువులు వల్ల పెరుగును తరువులు,
చెరువులు దించును రైతుకు గుండె బరువులు,
చెరువులు వల్ల దూరమౌతాయి కరువులు,
చెరువులు నిండిన పొంగి పొరలును మొరవలు,
చెరువులు నిండిన రైతుకు పుట్టును అరువులు,
చెరువులు నిండిన కట్టపై పలక దరువులు,
చెరువులు నిండిన, ఆపై పంటలు పండిన,
నిల్చును మన రైతు పరువులు,
బీటలు వారిన భూమికోసం,
పశువులు త్రాగే నీటి కోసం,
భూగర్భజలాలు పెంచుట కోసం,
చెరువున బతికే బాతుల కోసం
నిండాలి మన చెరువులు,
దూరంగుండాలి కరువులు,
చెరువులో చేరిన చేపల కోసం,
బారులు తీరిన కొంగలు కోసం,
చేపలు పట్టే జాలరి కోసం,
కట్టమీద గంగమ్మ జాతర కోసం,
నిండాలి మన చెరువులు,
దూరంగుండాలి కరువులు,
తొలగించాలి ఇసుక మేటలు,
త్రవ్వించాలి నీటి గుంటలు,
తొలగించాలి ముళ్ళు, కంపలు,
ప్రతి ఏటా నిండాలి మన చెరువులు,
పూడిక తీసి, చెట్టుకు వేసి,

మట్టిని తీసి, మిట్టన పోసి,
 చెరువు గట్టును, గట్టిగ చేసి,
 పిచ్చి మొక్కలు పీకివేసి, చెరువులు మెండుగా నిండగా,
 రైతన్న ఇల్లు ధన, ధాన్యరాశులతో నిండగా,
 కరువు ఏకరువు పెట్టి పారిపోగా,
 అదే కదా పుడమితల్లికి నిజమైన పండుగ

26. చీకటి

మనల్ని భయపెట్టేది,
 వెలుగును చూసి భయపడేది,
 లేనిది ఉన్నట్లుగా, ఉన్నది లేనట్లుగా చూపించేది,
 మనిషికి అశాంతిని తొలగించి, విక్రాంతిని కల్పించేది,
 ఒకే సమయంలో భ్రాంతిని కల్పించేది, దిగ్రార్థికి గురిచేసేది,
 అనంతమైన ఊహాలకు నిలయమది,
 వెలుగు కొరకు వేచియుండిన ప్రశయమది,
 మనిషికి వెలుగు విలువ తెలిపేది,
 ఈ సృష్టిలో, మన దృష్టిలో చీకటి తప్పనిసరి,
 ఆశ నిరాశకు మధ్య వారధి,
 వెలుగు వచ్చే వరకు మనకు విరోధి,
 త్రాండును పాముగా చూపించేది,
 అదే త్రాండును పాముగా చూపించేది,
 యావత్తే ప్రపంచాన్ని నిద్రపుచ్చగల మాయ అది,
 చీకటి అంటే శూన్యం,
 శూన్యం అనంతమైన ఆలోచనలకు నిలయం,
 చీకటి నుండే ప్రారంభమైన ప్రగతి ప్రయాణం,
 చిన్న వెలుగుతో చిమ్మ చీకట్లు మటు మాయం,
 చిన్న సూర్యకిరణంతో చీకటికి పారిపోయేంత భయం,

27.జగన్‌హన్

నిజంగా జగన్‌హనుడే
బక్క కూతతో పారశాల నిశ్చిం,
నేడు మూగబోయింది ఆ కంరం,
NCC అధికారిగా అర్పించారు సర్వస్వం,
అందుకు పణంగా పెట్టారు తన జీవితం,
జనవిజ్ఞాన వేదిక నాయకులుగా,
పిల్లలకు ఆరాధ్య గురువులుగా,
ఉపాధ్యాయులకు సూర్తి,
గడించారు ఎనలేని కీర్తి,
అందుకేనేమో త్వరగా స్వర్గలోక ప్రాప్తి,
వినాయక చవితికి మట్టి విగ్రహాలు పంచినా,
సాంప్రదాయక పంటకాల పరిరక్షణకు సదస్సు నిర్వహించినా,
అన్నీ తానై పారశాల కార్యక్రమాలు నిర్వహించినా,
దాములచెరువు పారశాలలో 25 ఏళ్ళు సేవలందించినా,
పర్యావరణ మిత్ర అవార్డుల పంట పండించినా,
చిత్తురు జిల్లా గ్రీన్‌వర్క అని పేరుగాంచినా,
రాష్ట్రపతి అబ్బల్ కలామ్ గారిచే రెండు సార్లు అవార్డులు స్వీకరించినా,
వేలాది మంది విద్యార్థుల మదిలో కొలువై యున్నా,
మంచికి మారు తన పేరుగా నిలచినా,
తనకు మించిన భారాన్ని భుజాలపై భరించినా, చిరునవ్వు చిందించినా,
నీకు నీవే సాటి ఓ..జగన్‌హన్ పత్తిపాటి,
జిల్లా, రాష్ట్ర స్థాయిలో అవార్డుల మోత ప్రొగించిన ఘనాపాటి,
జగన్‌హనా...నీకు లేనేలేరు పోటీ,
ఇంతకంటే నీకేమివ్వగలడీ పత్తిపాటి!

ఓ..దేవుడా! జగన్నహన్నను మాకు దూరంచేసి నీవు సాధించిందేమిటి?
 కుంటుంబానికి బాధ, విద్యార్థులకు రొద,
 మీ తల్లిదండ్రులు కోసల్య, మార్గండ నాయుడుగార్లకు తీరని వ్యధ,
 కానీ నీ చుట్టూ ఉన్న జనం....పలికారు నీరాజనం,
 నీ వీడోలు రోజు ఓ...ప్రభంజనం, నీకు పట్టారు బ్రహ్మరథం,
 జగన్నహన్ నీతో గడిపిన క్షణాలు,
 గుర్తుండి పోతాయి యుగాలు,
 మంచివారు త్వరగా దూరమౌతారన్నది నిజం, అందుకు ఇదే నిదర్శనం,
 యాఘై ఏళ్ళకే సాధించావు వందేళ్ళ కీర్తి,
 అందుకే నిన్ను భరించలేక పోయింది ఈ ధరిత్రి,
 ఎమి చేయగలం మనం ఒక్క కన్నీటి చుక్క రాల్చడం తప్ప,
 దేవుని ఎమి కోరగలం నీ ఆత్మకు శాంతి చేకూర్చుమనడం తప్ప

28. జిహ్వాచాపల్యమా! ఛాందసవాదమా!!

మన సంస్కృతి, మన సాంప్రదాయం,
 ప్రపంచంలో ఎక్కడా లేవు, ఎవరికీ రావు,
 ఆవు మనకు పూజించే దైవం,
 అమెరికాను తినే ఆహారం,
 మన కట్టు, బొట్టు వారికి లేవు,
 వాడి రంగు, జూట్టు మనకు రావు,
 ఇక్కడ పామును పూజిస్తారు, పాలు పోస్తారు,
 అయినా ఎవరికీ ఏ సమస్య లేదు,
 హానిచేసినా పామును చంపకూడదని చట్టం ఉంది,
 అము గృతాన్నిచ్చే ఆవును చంపకూడదని చట్టం చేయకూడదా?
 చివరకు పులులు, తాబేళ్ళు, లేళ్ళు, నెమళ్ళుకు,
 చంపకూడదని చట్టాలు చేయవచ్చు, అమలు చేయవచ్చు,
 ఆవును రక్షించడానికి చట్టం చేయడం తప్పా?
 రైతన్నకు ఉపయోగపడని ఎద్దును,
 ముసలిదైన ఆవును కోతకు పంపినా ఘర్షణలేదు,
 పాలిచ్చే ఆవు, వ్యవసాయం చేసే ఎద్దు,
 మనకు తల్లి దండ్రుల్లాంటివి,
 ఇక మేకలు, పొట్టేళ్ళు, కోళ్ళు, పాపురాళ్ళు,
 ఆహారంకోసమే పెంచుతాం,
 విందుచేసి, చిందులేస్తాం,
 మనుషులకు ఆనేక కులాలు ఉండవచ్చు,
 కులానికో చట్టం అమలు చేయవచ్చు,
 పాలు సంపూర్ణ ఆహారము అంటారు,
 అలాంటి పాలిచ్చే గోసంరక్షణ వలదంటారా?
 ఈ లౌకిక దేశంలో లౌక్యం తెలిసి మెలగాలి,
 అలౌకిక వాదం విడచి సౌఖ్యంగా ఉండాలి,

అన్నం తినే వాడికి దైతు కష్టం తెలియకపోవచ్చు,
పాలు త్రాగే వాడికి పాడిదైతు కష్టం తెలియకపోవచ్చు,
తినేవాడికి రుచి, అభిరుచి మాత్రమే తెలుస్తుంది,
కష్టపదేవాడికి బాధ మాత్రమే మిగులుతుంది,
సంయమం పాటించండి, అన్ని ఆవే సర్దుకుంటాయి,
మనుషులు, మనుసుల మధ్య దూరాలు తొలగిపోతాయి.

29. కప్పు టీ లో తుఫాను

కప్పు టీ తో తుఫాను మటు మాయం,
 చేసింది పెద్ద తప్పు అయినా మన మెప్పు భాయం,
 ప్రజాస్వామ్యానికి అయ్యింది గాయం,
 ఒకనాటి శత్రువులు నేడు ఎంతో ప్రియం,
 పార్టీల మధ్య కుదిరిన బేరం,
 న్యాయస్థానాలకూ తప్పని శిరోభారం,
 కుంభకోణధీశులకు తెరిచారు ద్వారం,
 దేశ రాజకీయాలలో ఇక రేగును దుమారం,
 దివాలా తీసిన హవాలా దారులారా!
 వేల కోట్ల బ్యాంకు బుణాలెగ్గాట్టిన బడా బాబులారా!
 మనీ లాండరింగ్ లో ఆరితేరిన రింగ్ లీడర్లారా!
 భారీ స్వాముల సూత్ర, పొత్ర దారుల్లారా,
 ధీల్లీలో పెద్దాయన ఉండే గల్లీ లో నిలబడండి
 ఛాయ్ వాలాకు ఛాయ్ అంటే మహో ఇష్టం,
 అది నిన్నటితో అయ్యింది విస్పష్టం,
 ఒక కప్పు ఛాయ్ని పెద్దాయనతో చీర్సు కొట్టండి,
 పెద్ద పెద్ద స్వాములన్నీ గడ్డివాముల్లెక్క తగలబడునండి,
 పేదోళ్ళ 'బతుకు' జెట్టాబండి, పేదోళ్ళ స్వాములు లెక్కలేదండి,
 ప్రపంచాన్ని జయించాలన్నవాడు పోర్సన్తో ఓడాడు,
 అరిస్టాటిల్ మాట పెడచెవిని పెట్టి అలెగ్గాండర్ చివరకు అరచేతిని ఆకాశానికి
 చూపాడు,
 ఈ తరం నాయకులెవరూ అంతకంటే గొప్పవారు కాదు,
 ఉన్నంతలో నీతివంతమైన పాలన అందించండి,
 దానివలన మానవ సమాజం ప్రీతివంతమగునండి.

30. తెల్ల దొరతనము

తెల్ల దొరతనం, నేడు అంతమైన దినం,
 గాంధీజీ డోటకర్ చేతబట్టి, సత్యాగ్రహం చేయబట్టి,
 క్విట్ ఇండియా పిలుపు ఇవ్వబట్టి, తెల్లవాళ్లి? తరిమికొఱ్టి,
 సాధించిన స్వాతంత్యం సమరంలేని యుగతంత్యం,
 చాచాజీ చాతుర్యం, రాజూజీ రాజకీయం,
 నేతాజీ ధైర్యం, సర్థాజీ సాహసం,
 తిలక్ దిద్దిన వీరతిలకం, భగవ్త్ సింగ్ వీర మరణం,
 అర్థరాత్రి స్వాతంత్యం, చీకట్లను చండాడిన వైనం,
 చీమలన్ని ఒక్కటై గండు పామును చంపినట్లు,
 నూలుపోగులొక్కటై ఉరితాడు పేడినట్లు,
 సెలయేళ్ళు అన్నికలసి సంద్రమై ఎగిసినట్లు,
 పుట్టు చెదలు పట్టుబట్టి విషముక్కను మట్టిలో కలిపినట్లు,
 భరతజాతి యావత్తు సింహాలై గర్జించి,
 జీవితాన్ని త్యజించి, స్వాతంత్యం ఆర్జించి,
 స్వేచ్ఛను ప్రసాదించి, భరతమాతను పూజించి,
 సాధించిన విజాయాన్ని ప్రజలకు అంకితమిచ్చి,
 కాంగ్రెస్ లో కలిసిన నాయకులను సృరియించి,
 కాలంచెల్లిన చట్టాలను చుట్టుల్లా కాలుద్దాం,
 తెల్లదొరల మాటున నల్లదొరతనాన్ని కాలరుద్దాం,
 కనిపించని యుద్ధానికి సర్వ సన్మద్దులమోదాం,
 లంచగొండి, అవిసేతి, రాజకీయ దుర్బీతి,
 సరిహద్దుల దాటిద్దాం, తొలి పొద్దుపొడిపిద్దాం,
 జైహింద్ అను నినాదాన్ని వినువీధిలో వినిపిద్దాం,
 కదలిరండి, తరలిరండి కార్యోన్ముఖులై నడుద్దాం, నడుంబిగిద్దాం.....

31. దమ్మున్నచేతులు

(నేడు అక్టోబర్ 15 Global hand wash day)

దుమ్ము లేని చేతులు, దమ్మున్నచేతులు,
మారేను రాతలు, తీరేను వెతలు,
దూరహోను వ్యాధులు, తొలగిపోవు బాధలు,
ఈ దేశ భవిష్యత్తు పిల్లల చేతుల్లో ఉంది,
పిల్లల భవిష్యత్తు శుభ్రమైన చేతుల్లో ఉంది
ఆరోగ్యక్షీణత, రక్తహీనత, నులిపురుగుల బారినుండి,
మనల రక్షించే చేతులు, అందరినీ మెప్పించే చేతులు,
పరిశుభ్రమైన చేయలో ఉండునెంతో హాయి,
జీవితం భద్రదోయి, జబ్బులు దరిచేరవోయి,
అభయమిచ్చ చేయి, అదే మన అరచేయి,
ఆహారం తినేముందు శుభ్రముగా కడుగవోయి,
పరిశుభ్రమైన నీ చేతులు, అంతర్గత ఆరోగ్యానికి చేతులు,
శుభ్రమైన చేతుల్లోనే నీ జీవితపు పునాదులు,
లేకుంటే అవే మన భవిష్యత్తుకు సమాధులు,
బడికెళ్ళ పిల్లల్లారా! పనికివెళ్ళ పెద్దల్లారా!
భోజనం చేసే ముందు చేతులు కడగండి,
చేతిలో కనిపించని గబ్బుని మంచి సబ్బుతో కడిగేయండి,
సబ్బుతో జబ్బును దూరం చేయవచ్చునని తెలియజేయండి,
దుమ్ములేని చేతులు దమ్మున్న చేతులుని నిరూపించండి..

32. దర్శకరత్వ దాసరి

దర్శకరత్వ దాసరి,
సినీలోకానికి సిరి,
తను మాటల్లో గడుసరి,
రాసిన పాటలు సొగసరి,
దర్శకత్వం అతని నాయకత్వం,
తాతా మనుమడు నుండి ఎర్రబస్సు దాకా
వందా యాభై సినిమాలకు దర్శకత్వం,
గిన్నిస్ బుక్ లో సాధించారు నుస్సిర స్థానం,
విలక్షణ నటనా కోశలం తన సొంతం,
సందమూరిని బొభ్యిలిపులిగా తీర్చిదిద్ది,
సర్దార్ పాపారాయడు, జస్సిన్ చక్రవర్తి, విశ్వరూపంలో
రామారూపగారి విశ్వరూపం ప్రదర్శించి,
తాండ్ర పాపారాయడుగా కృష్ణంరాజును,
గోరింటాకుతో శోభన్ బాబు రంగులద్ది
అక్కినేని నాగార్జున మజ్నుగా,
స్వయంవరంలో విటుడిగా నటనకు మెరుగులు దిద్ది,
మేఘసందేశంతో జాతీయ బహుమతి పొంది,
ప్రేమాభిషేకంతో ప్రేక్షకుల ప్రేమాభిమానాలు పొంది,
MLA ఏడుకొండలు సినిమాతో రాజకీయాలను ఎండగట్టి,
మామగారు సినిమాతో ఉత్తమ నటనకు శ్రీకారం చుట్టి,
తూర్పు వడమరతో సినీరంగానికి దిశ దశ చూపించి,
సినిమా దర్శకత్వానికి దార్శనికత జోడించి,
ఉదయం దినప్రతికతో ప్రతికారంగాన్ని శాసించి,
శివరంజని వారప్రతికతో ప్రజల రంజింపజేసి,
సినిమారంగానికి పెద్ద దిక్కుగా,

తిరుగుబాటు మనందరి హక్కుగా,
నాటకరంగం నుండి సినిమారంగం దాకా,
ప్రతికారంగం నుండి ధిలీ రాజకీయం దాకా,
పాలకొల్లులో ప్రస్తావం ప్రారంభించి,
పైదరాబాదులో ప్రయాణ్ణి ముగించిన,
బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి పదమూదేళ్ళకే నాటిక రచించిన
దాసరి నారాయణరావు గారికి ప్రద్ధాంజలి ఘటీస్తూ...

33. దివ్యాంగులు

ఏకలాంగుల కాదు కాదు! వీరు దివ్యాంగులు,
 విధి వక్తీకరించినా వెనకడుగు వేయని ధీశాలులు,
 ఆశలు అడుగంబినా ఆత్మవిశ్వాసం సడలని ధైర్యశాలులు,
 ఇతరుల జాలి, దయ, కోసం ఎదురు చూడకుండా,
 తమకు వచ్చే అవకాశం కోసం ఎదురు చూస్తారు,
 ఏ రంగంలోనైనా తమకెదురులేదని నిరూపిస్తారు,
 స్టీఫెన్ హకింగ్ 16 అంతర్జాతీయ అవార్డులు పొందిన ప్రాఫేసర్,
 సుప్రసిద్ధ ఖగోళ శాస్త్రజ్ఞుడు, 75 ఏళ్ళ నిత్య, నూతన, నిర్విరామ పరిశోధకుడు,
 నిక్ ఉజసిక్ పుట్టికతో కాళ్ళు, చేతులులేని విశేషవక్త,
 ప్రపంచం గుర్తించిన ఫిలాంత్రఫిస్ట్, ఎవాంజలిస్ట్,
 భారతీయ నృత్య కళాకారిణి సుధా చంద్రన్,
 అదుతే క్రికెట్ క్రీడాకారిణి ప్రీతి శ్రీనివాసన్,
 లిమ్మా రికాడ్ హెచ్‌లర్, స్ట్రైట్ డైవర్ సాయిప్రసాద్ విశ్వనాథన్,
 పీల్ చైర్ టెన్నిస్ ప్లేయర్ బోసీఫేన్ ప్రభు,
 ఒంటికాలితో ఎవరెస్ట్ ఎక్కిసు అరుణిమ సిన్హా
 కామన్ వెల్ విజేత లిప్పర్ రాజేంద్ర సింగ్ రహేలు,
 ఇలా ఎందరో దివ్యాంగులు, నెలకౌల్చిరి రికార్డులు,
 మరెందరో స్వీకరించిరి అవార్డులు, రివార్డులు,
 అచంచల ఆత్మవిశ్వసం దివ్యాంగులకు మాత్రమే సాంతం,
 తమ సాంతమైన పంతమే వీరి అభివృద్ధికి మంత్రం
 నేడు అంతర్జాతీయ దివ్యాంగుల దినోత్సవం,
 ప్రపంచానికి వీరి కీర్తే స్వార్థ దాయకం

34. దోషిడీ

భూమిమీద అంతా దోషిడీ,
 ఎటు చూసినా, ఏమి చేసినా,
 వస్తువు కొనాలన్నా, అమ్మాలన్నా!
 ఆహారం తినాలన్నా, త్రాగాలన్నా!
 కార్పూరేటు వైద్యం కావాలన్నా!
 హైబెంక్ వ్యవసాయం చేయాలన్నా!
 బడికెళ్ళి చదువుకోవాలన్నా!
 గుడికెళ్ళి దేవుని మొక్కాలన్నా!
 ఈ భూమిమీద అంతా దోషిడీయే!
 ఒకే గుడిలో రకరకాల దేవుళ్ళు పేరుజెప్పి దోషిడి,
 ఒకే బడిలో రకరకాల కోర్సుల పేరుజెప్పి దోషిడి,
 కులం పేరుజెప్పి ఓట్లు దోషిడి,
 ఓట్లు దోషిడి తర్వాత కోట్లు దోషిడి,
 మతం పేరుజెప్పి మనుషుల్ని దోషిడి,
 మతం ముసుగులో మానవత్వం దోషిడి,
 మార్కెట్ కు వెడితే మంచిగా నమ్మించి దోషిడి,
 సంతలోకి వెడితే సొంత మనుషులు చే దోషిడి,
 వ్యవసాయం చేయబోతే నకిలీ విత్తనాలిచ్చి దోషిడి,
 పంట అమ్మబోతే దళారుల తూకంలో దోషిడి,
 వైద్యుని దగ్గరకు వెడితే స్వానింగుల రూపంలో దోషిడి,
 మెడికల్ పొపుకు వెడితే జెనిరిక్ మందులిచ్చి దోషిడి,
 ఔట్ సోర్సింగ్ ఉద్యోగాల పేరిట జీతాలు దోషిడి,
 సమానత్వం పేరుజెప్పి మనకున్న అవకాశాలు దోషిడి,
 టాక్సులు ఎగ్గాట్టి ప్రభుత్వ ఆదాయం దోషిడి,
 సెస్సుల పేరిట ప్రభుత్వం అదనంగా దోషిడి,
 చిట్టి, పొట్టి దుస్తులు వేయించి హీరోయిన్ అందాలు దోషిడి,
 పైవ్ స్టోర్ హెచాటల్ పేరు జెప్పి మన నమ్మకాన్ని నగదు రూపంలో దోషిడి,
 చివరకు వాటర్ బాటిల్ కొనాలన్నా, కూల్డ్రింక్ తాగాలన్నా,
 అంతా దోషిడీమయం, సగటు ప్రజల ఆశలు దోలాయమానం
 ఎత్తిపు రమేష్ నాయుడు, నాములచెరపు, ఇంక్రాన్ లో

35. నది

నది ఒకప్పుడు మనది,
 ఇప్పుడు మనది కానిది,
 రైతులకు ప్రాణప్రదమైనది,
 జంతుజాలంకు దాహం తీర్చునది,
 జలచరాలకు నిలయమైనది,
 పంటలు పండుటకు ముఖ్యమైనది,
 సరుకు రవాణాకు సౌభయమైనది,
 తీర్థముగా ప్రసిద్ధి చెందినది,
 నిస్వార్థము లేక ప్రయాణించునది,
 మన స్వార్థమునకు నేడు బలియైనది,
 జల కాలుష్యము తోడుగా సతమతమైనది,
 కొండలు, కోనలు, గుట్టలు దాటి,
 వాగులు, వంకలు, కట్టలు దాటి,
 తరులు, గిరులు, మొరవలు దాటి,
 జిల్లా, ఫీల్లా, రాష్ట్ర సరిహద్దులు దాటి,
 పొంగి, పొరలే వైతరణి,
 జన జీవన ప్రగతి కారిణి,
 కంటికి రెప్పలా కాపాడుతుంది,
 మనలందరిని దరికి చేర్చుకుంటుంది,
 నాడు నదుల ప్రక్కనే నాగరికత వెలిసింది,
 నేడు మనం అనాగరికులం అని తెలిపింది,
 నదిలో కాలుష్యాన్ని అరికడదాం!
 మదిలో అందుకు పునాదులు వేద్దాం!

36. నవ నిర్మణ దీక్షా గీతిక

తరలిరండి తరలిరండి తెలుగుదేశ వీరులారా,
కదలిరండి కదలిరండి కార్యకర్త లారా,
నవనిర్మణ దీక్షను చేపట్టగ రారండీ,
ప్రతినబూని కదలండి, ఒక్క అడుగు వేయండి,
అభివృద్ధిలో ఆంధ్రాను అందలమెక్కించగా.....

॥తరలిరండి॥

స్వచ్ఛంద్ర ధేయంగా, స్వర్ణంద్ర లక్ష్మంగా,
అమరావతి నిర్మణమే తక్షణ కర్తవ్యంగా,
పట్టిసేమ, పోలవరం జాతికి అంకితం చేయంగా,
నదుల అనుసంధానమే మన అంతిమ విజయంగా,
అడుగు ముందుకు వేయండి అభివృద్ధిని కాంక్షించగా.....

॥తరలిరండి॥

ఉద్యోగులు, ఉపాధ్యాయులందరమూ ఒక్కటై,
అధికారులు, నాయకులు ముందుండి నడిపిద్దాం,
అజ్ఞానం తొలగించి, విజ్ఞానం వికసించగ,
అవినీతి, ఆక్రమాలు మచ్చుకేన కానరాని,
నవమాజం నిర్మిద్దాం, సమసమాజం స్థాపిద్దాం,

॥తరలిరండి॥

పెట్టుబడుల ఆకర్షణ ఉపాధినే కల్పించి,
పైబర్ గ్రిడ్డను స్థాపించి, మాలిక సదుపాయాలనే అందించి,
విభజనతో ఏర్పడిన చీకట్లను చెండాడి,
తెలుగు వారి వెలుగును ఎలుగెత్తి చాటుదాం,
2050 నినాదంతో పరుగులే పెట్టిద్దాం, ప్రపంచాన్ని జయిద్దాం...

॥తరలిరండి॥

37. నిజమైన బాహుబలి

రాజవోళి నిజమైన బాహుబలి,
 తెలుగు సినిమాకు పెద్ద ఉలి,
 చెక్కగలడు చెక్కను సైతం నెచ్చేలిగా,
 తీర్చిదిద్దగలడు మట్టి ముద్దను సైతం,
 ముద్దులొలికే అందమైన పాపాయిగా,
 స్వయంకృషితో ఎదిగిన మనీషి,
 తన యుక్తితో అనుకున్నది సాధించిన వ్యక్తి,
 తన శక్తితో జీరోల హీరోకి ప్రసాధించగలడు ముక్తి,
 కుయుక్తి తెలియని నిజాయితీ కల్గిన అత్యద్భుత శక్తి,
 తెలుగు వెండితెరకు ప్రాణమిచ్చేంతటి భక్తి,
 తనను నమ్ముకున్న వారికి దూరంకాదు భుక్తి,
 నేర్చుకోవడంలో తనో ‘స్ఫూడెంట్ నెంబర్ వన్’,
 చరిత్ర. సృష్టించడానికి తను ఎల్లప్పుడూ ‘సై’
 ప్రేక్షకుల కట్టి పడేనే, మంత్ర ముగ్గుల్ని చేసే ‘సింహాద్రి’
 తెలుగు సినీ సామ్రాజ్యానికి ఏకైక ‘ఘత్రపతి’,
 భేతాళ ప్రశ్నలకు సైతం బదులిచ్చే ‘విక్రమార్యాద’,
 తెలుగువారి మనసులు దోచిన ‘యమదొంగ’,
 నిర్మాతలకు చెప్పి హిట్టు కొట్టగల ‘మగధీరుడు’,
 వినయ, విధేయతలు కల్గిన ‘మర్యాదరామన్’,
 ఈ సృష్టిలో కొత్త ఒరవడి సృష్టించిన ‘ఊగ’,
 రికార్డులు తిరగ రాసినా, చరిత్ర సృష్టించినా,
 కలెక్షన్ మోత మోగించినా, ఉర్మాతలూగించినా,
 టాలీవుడ్ నుండి హాలివుడ్ దాకా మారుప్రోగినా,
 బాహుబలి ఒక అద్భుతమైన కళాఖండం,
 రాజవోళిని చూసి గర్వపడెను భరతభండం.

38. నిర్లక్షం

మన లక్ష్మాన్ని మార్చుతుంది,
 మన గమ్యాన్ని అగమ్యగోచరం చేస్తుంది,
 మన ఆశ నెత్తిన, నిరాశ అనే నీళ్ళు చల్లుతుంది,
 ప్రయాణంలో నిర్లక్షం,
 యమపాశమై మెడకు చుట్టుకుంటుంది,
 ఒక పరీక్షలో నిర్లక్షం,
 జీవితకాల నిరీక్షణకు కారణమౌతుంది,
 ఓ బాటసారి నిర్లక్షం,
 ఆ పూటతో భూమిపై నూకలు చెల్లడం భాయం,
 ఓ చోదకుని నిర్లక్షం,
 ఓ ఊరి మొత్తం రొదకు కారణం,
 ఓ వైద్యుని నిర్లక్షం,
 ఓ నిండు ప్రాణం బలి తీసుకోవడం,
 ఓ ఇంజనీరు నిర్లక్షం,
 ఓ ప్రాజెక్టును పణంగా, పరిపోరంగా పెట్టాల్సి వస్తుంది, కానీ
 ఓ ఉపాధ్యాయుని నిర్లక్షం,
 ఓ తరం విద్యార్థుల జీవితాలను ప్రభావితం చేస్తుంది,
 ఓ నాయకుని నిర్లక్షం,
 ఓ జాతి మొత్తాన్ని జీవితాంతం కోలుకోలేకుండా చేస్తుంది.
 కాబట్టి ఉపాధ్యాయుల ఎంపికలో జాగ్రత్త వహించండి,
 రాజకీయ నాయకుల ఎన్నికలో విజ్ఞత ప్రదర్శించండి.

39. జలం

జలం లేనిదే లేము మనం,
 జలం మనకంతటి పవిత్రం,
 జలం జగంలో డెష్టైశాతం,
 జలం రక్తంలో తొంబై శాతం,
 జలం కోసం జనం జగడం,
 జలం లేనిదే లేదు ఆహారం,
 జలం కోసమే మొత్తం వ్యవహారం,
 జలం రాష్ట్రాల మధ్య రావణకాష్టం,
 జలం జాతి అభివృద్ధి కారకం,
 జలం మానవాళి మనుగడకు అప్పుతం,
 జలంతో ప్రకృతి పరవశం,
 జలం లేనిదే కరువు కరాళనృత్యం,
 జలసంరక్షణ చేయడం అవశ్యం,
 జలం జగతీకి జీవనాధారం,
 జలం పశుపక్షుాదులకు ప్రాణ సమానం,
 జలం సాగరంలో అధికం,
 జలం అక్కడ ప్రయోజనం శూన్యం,
 జలం ఉంటేనే చేసేరు వ్యవసాయం,
 జలం త్రాగునీరు అయితే ఆరోగ్యం,
 జలంలో కాలుప్పం చేసేను అనారోగ్యం,
 జలం ఉంటేనే బతికేరు జనం,
 జలం లేకుంటే బతికేనా వృక్షం?
 జలం దాని సంరక్షణ కావాలి మన లక్ష్యం!

40. పల్లె అయ్యంది భూతీ

మూడు రోజులు జాలీ,
 మళ్ళీ పల్లె అయ్యంది భూతీ,
 వచ్చినపుటి వేగం కన్నా,
 వెళ్ళినపుటి వేగం మిన్న;
 ఈ మూన్మాళ్ళ కోడిపందేలు చూశారు,
 కోళ్ళలా చెంగు చెంగున ఎగిరారు,
 చివరన జల్లికట్టు చూశారు,
 వచ్చినవాళ్ళు అదే వేగంతో వెళ్ళిపోయారు,
 మూన్మాళ్ళగా ఎదురుచూసిన పల్లెకు,
 మూన్మాళ్ళకే ముచ్చుట తీరిపోయె,
 పండుగ అవసరాల తరువాత పల్లె పదిలి పారిపోయె,
 ఆశగా చూసిన పల్లె కాస్తా మోసపోయె,
 అందరూ సేదతీరదానికి వచ్చినట్టుందే కానీ!
 సేవ చేయడానికి వచ్చినట్టు లేదు,
 తల్లిని తల్లిలాంటి పల్లని పదలి మీరెంత బాధ పడ్డారో,
 ఈ నీ పల్లె మాత్రం నీకోసం ఎదురుచూస్తోంది,
 మళ్ళీ దిపావలికో, సంక్రాంతికో నీవు వస్తూవని, ఏదో చేస్తూవని,
 నీవిప్పుడు కార్లో తిరిగినా ఒకపుటి ఎడ్డబండిని మరువద్ద,
 నీవిప్పుడు ఖర్జారం తిన్నా! అప్పుటి పెద్ద ఈతపక్క మరువద్ద,
 నీ దూష్టెక్క భవనానికి పునాది నిను కన్న పల్లె అని మరువద్ద,
 నీ తల్లి బుఱం మాత్రమే కాదు!
 నీ పల్లె బుఱం కూడా తీర్చిపో!!
 నీ పల్లెకు అప్పుడప్పుడు వచ్చిపో!!!

41. పశువుల పండుగ

పశువులకూ ఓ...పండుగ,
 పండుగ జరపాలి మెండుగ,
 జరపకుంటే జీవితం దండగ,
 మనిషి జీవనానికి కారణం పశువులే,
 పాలు, మాంసం ఎరువు ఇస్తాయి,
 వ్యవసాయ పనులు చేస్తాయి,
 మన బరువులు మోస్తాయి,
 మనకోసమే తనువు చాలిస్తాయి,
 పశువులు లేనిదే మనిషి లేదు,
 పశువులు లేనిదే మన మనుగడ లేదు,
 అలాంటి పశువులకు పూజ చేయాలే కానీ!
 పండుగ పేరుతో హింసించరాదు,
 వాటినిపండుగ పూట అలంకరించాలే కానీ!
 సారా తాగించి, వీధులవెంట పరుగెత్తించి,
 త్రాదుతో బంధించి, ఊరేగించరాదు,
 మన ఇష్టా ఇష్టాలు వాటిషై రుద్ది,
 వాటికి కష్టాలను కలిగించరాదు,
 పాలు కావాలంటే పశువులుండాలి!
 మాసం కావాలంటే మేకలుండాలి!
 పండ్లు కావాలంటే పచ్చని చెట్లుండాలి!
 అన్నం కావాలంటే మన్నుండాలి!
 పైవన్నీ కావాలంటే వాటిని అందించే రైతుండాలి!
 రైతు బాగుండాలంటే ప్రకృతి బాగుండాలి!
 ప్రకృతి బాగుంటే?
 రైతు బాగుంటాడు,
 రైతు బాగుంటే మనం బాగుంటాం!
 లేకపోతే ఉంటే ఉంటాం....పోతే ..పోతాం!!

42. పిల్లలా? యంత్రాలా?

గతంలో పిల్లలు కాదు వీళ్ళు పిడుగులు అనేవాళ్ళం,
జప్పుడు పిల్లలు కాదు వీళ్ళు యంత్రాలు అంటున్నాం,
మంత్రాలు, యంత్రాలతో చదువులు రావు,
చదువు చెప్పడానికి బుర్ర ఉండాలి కానీ, కొట్టడానికి కర్ర కాదు!
కొడితే చదువొస్తుండంటే! పుస్తకాల కన్నా బెత్తాల ధర ఎక్కువగా ఉండేది,
కార్బోరేటు కల్చర్లో, విద్యుత్తుల తోలు వొల్పేస్తున్నారు,
చదువుకు భయపడి ఆత్మహాత్యలా!
చదువొక్కటే జీవితం కాదు, చదువు జీవితంలో ఒక భాగం,
మార్పులు, గ్రేడింగులు, అందుకేనా కార్బోరేటు పౌర్ణాంగులు,
చేతిలో వేళ్ళు లాగే పిల్లలు, ఎప్పటికీ ఎవరికెవరు సమానంకాదు,
చెప్పే ఉపాధ్యాయుడు ఒక్కడే అయినా, వినే పిల్లల స్థాయిలు వేరు,
రానే పరీక్ష ఒక్కటే అయినా అభ్యసనా సామర్థ్యాల సాధన వేరు,
చదువుకునే పరిస్థితి పోయి, చదువుకొనే పరిస్థితి వచ్చింది,
తైమానిక పరీక్షలు కూడా పేపర్ లీక్ చేసే స్థాయికి దిగజారాం,
అడుగంటిన పిల్లల అభ్యసనా స్థాయిలు, కొడిగట్టిన విద్యుత్తుల జీవితాలు
అంతర్గత మూల్యాంకన మార్పుల కోసం తపాతపాలాడే తల్లిదంప్రులు,
ప్రాణెక్కు పనులకోసం అనవసర ఖర్చులు, ఇంటిల్లపాదీ పౌరంపర్చులు,
ఆటస్టలం లేని కళాశాలు, అయినా ఆగని మంజూరులు,
విజ్ఞానం, వ్యక్తిత్వ వికాసం ఉంటేనే వచ్చేను చదువు,
మానసిక, శారీరిక ఆరోగ్యం లేకుంటే జీవితమే బరువు,
పిల్లల్ని సేచ్చగా ఆటలు ఆడుకోనిద్దాం, పాటలు పాడుకోనిద్దాం,
భవిష్యత్తులో ఎవరు ఏమవ్వాలో నిర్ణయం వారికి వదిలేద్దాం ...

43. పులిగుండు

చిత్తారు జిల్లా పెనుమూరు వద్ద పులిగుండు,
 ఎల్లప్పుడూ యాత్రికులను ఆకర్షించుచూనుండు,
 గుండుపై పురాతన పులిగుంటేశ్వర దేవాలయముండు,
 కొండ రెండుగా మనకోసమే చీలినట్లుండు,
 రెండు కొండల నడుమ నడక దారోకటుండు,
 ఎక్కుట, దిగుటకు ఇనుప నిచ్చెనలుండు,
 తూర్పు, పడమర లందు రెండుదారులుండు,
 పులిగుండు ఎక్కినపుడు భీతిగొల్పుచునుండు,
 సందర్భకులకు గుండె రుబల్లు మనుచునుండు,
 కొండపై కీచురాళ్ళు శబ్దం చేయుచునుండు,
 పక్కల కిలకిలరావాలతో మనసు హోయిగొలుపుచుండు,
 చూడగానే సందర్శించవలెనని కోరిక కలుగుచుండు,
 తుంటరి ఒంటరిగా వచ్చుట అసాధ్యమౌచుండు,
 ప్రకృతిమాత మనకనే కొండను కోత కోసినట్లుండు,
 నడిచేకొఢ్చి మనసు మనోహరముగనుండు,
 శివరాత్రికి తిరునాళ్ళు జరుగుచునుండు,
 తండోపతండూలగా భక్తులోచ్చుచుండు,
 జనం ప్రభంజనంలా తరలి వచ్చుచుండు,
 ఆ వేడుక చూసి మాత్రమే తరించవలసియుండు,
 ఒక్కసారి సందర్భన వందేళ్ళు జ్ఞాపకాలు కొనిపోవుచుండు,
 ఇకచాలు మన జన్మ ధన్యమనిపించుచు నుండు.

44. పెరుగు - తరుగు

జీవితంలో జీతం పెరుగుతుంటే,
 జీవితం తరుగుతూ ఉంటుంది,
 వయస్సు పెరుగుతుంటే,
 ఆయమ్మ తరుగుతూ ఉంటుంది,
 కానీ మొక్కలు పెరుగుతూంటే,
 కొమ్ములు, రెమ్ములు పెరుగుతూంటాయి,
 కొమ్ములు, రెమ్ములు పెరుగుతూంటే,
 ఫూచే పూలు, కాచే కాయలు పెరుగుతూ ఉంటాయి,
 మనిషికి మొక్కకి ఎంత తేడా?
 మొక్క మనిషిని మిత్రుడులా చూస్తే,
 మనిషి మొక్కను శత్రువులాగా చూస్తాడు,
 మొక్కలు ఎక్కువైతే ప్రాణవాయువు పెరుగుతుంది,
 మనుషులు ఎక్కువైతే అదే ప్రాణవాయువు తరుగుతుంది,
 ప్రాణమిచ్చే తరువులకన్నా!
 ప్రాణాలు హరించే మనిషి ఏవిధంగా మిన్న?
 తరువు పుడమికి కల్పతరువు,
 దించుతుంది మన గుండెలపై బరువు,
 నీడనిచ్చి నిలుపుతుంది మన పరువు,
 ఆదర్శానికి మనకు ఓ గురువు,
 వేర్లు ద్వారా తీసుకుంటుంది ఎరువు,
 ఆకులు రాల్చి మళ్ళీ ఇస్తుంది ఎరువు,
 మండే ఎండలో పిండిపదార్థం తయారు చేసి,
 అది మనకోసం కాయల లోపల దాచేసి,
 ఆ కాయ పక్కదశకు చేరుకునేంత వరకు మోసి,
 పిల్లలు కోతీకొమ్ముచ్చి అడినా,
 దారిపోయే దాసయ్య రాయిపెట్టి కొట్టినా,
 అన్నింటినీ భరించి, మనం చేసేవన్నీ సహించి,
 కాయలు, పండ్లు మనకందించి, మనల పెంచి,
 ఇంత వారిని చేసిన తరువులే మనకు గురువులు,
 అందుకు కృతజ్ఞతగా నాలుగు మొక్కలు నాటుదాం,
 మనంకూడా మొక్కలకు మిత్రులని చాటుదాం.

45. ప్రపంచ కవితా దినోత్సవం

ఈ దినం ప్రపంచ కవితా దినోత్సవం,
 మార్పుకు మారువేదైన కవులు నీరాజనం,
 ప్ర శాంతంగా కనిపించే అవిశ్రాంత కవికి మహాత్మవం,
 తూర్పు దిక్కున మార్పుకోరే రవికి నమస్కారం
 మార్పు కోసం తీర్పుకోరే కవికి అరుదైన గౌరవం
 అనుదినం సమాజ శ్రేయస్సుకై పరితపిస్తూ,
 ప్రతినిత్యం సంస్కృతి సమ్మేళనాన్ని పరిరక్షిస్తూ,
 ప్రతి క్షణం సాంప్రదాయక వారసత్వాన్ని పొటేస్తూ,
 సమాజంలో మంచిని ప్రోత్సహిస్తూ,
 చెడును నిర్విర్యపర్చడానికి మాగ్గాన్ని అన్వేషిస్తూ,
 తనదైన శైలిలో, తనదైన ముద్రతో,
 పారకుల ఉత్తేజ పరుస్తూ,
 పాలకులను రంజింపజేస్తూ,
 సమాజం నుండి సత్యారాలు పొందుతూ,
 కుటుంబం కన్నా, ప్రజా చైతన్యం మిన్నగా,
 అహర్ణిశలు ఆరాటపడుతూ,
 మనస్సులో జరిగే అంతర్యాదాలు జయిస్తూ,
 సమత, మమతలు తన రెండు కళ్ళుగా,
 సామాజిక చైతన్యమే అంతిమ లక్ష్యంగా,
 గలగల పారే నదిలా సవ్యాధి చేస్తూ,
 మిలమిలాడే నక్కతంలా అల్లంత దూరం నుండి,
 మానవత్యానికి మచ్చుతేలేని మనీషిగా,
 తను అందరికీ వెనుకనుండి,
 తన రచనలతో అందరినీ ముందుకు నడిపించే,
 కవితా శిఖామణులకు, కవయిత్రి సోదరీమణులకు
 పారకులకు, పాతాలు భోదించే గురువులకు
 ప్రపంచ కవితాదినోత్సవ శుభాకాంక్షలు తెలుపుతూ.....

46. బడిపంతులు

ఎన్న కష్టాలయ్య బడిపంతులు నీకు,
 ఉదయం నుండి ఒక్కటే పరుగు,
 సాయంకాలం ఇంటికి చేరేంత వరకు,
 ట్యాంకులో నీళ్ళు పట్టాలి,
 మరుగుదొడ్డు కడిగించాలి, బియ్యమిచ్చి వంట చేయించాలి,
 మొక్కలు నాటించాలి, వాటికి నీళ్ళు పట్టించాలి,
 బడిలో చెత్తలు తీయించాలి,
 కంపోస్టు గొయ్యలో వేయించాలి
 ఆపై పిల్లలకు పాతాలు చెప్పాలి,
 పాతాలతో పాటు పాటలు పాడాలి,
 ప్రతి గురువారం ఐరన్ మాత్రలు మింగించాలి,
 పిల్లల దైరీ రాయించాలి,
 గ్రంథాలయ పుస్తకాలు చదివించాలి,
 ఆరోగ్య కార్బూలు నమోదు చేయాలి,
 కృములేటివ్ రికార్డు నిర్వహించాలి,
 మరో ముపై రికార్డులు భద్రపరచాలి,
 వారానికోరోజు వ్యాయామం చేయించాలి,
 ప్రాజెక్టు పనులు నిర్వహించాలి, గోద పత్రిక రాయించాలి,
 పిల్లలకు దెబ్బతగిలితే మందురాయాలి,
 జ్వరమొస్తే మాత్రలు ఇవ్వాలి,
 బడికిరాని పిల్లల ఇంటికెళ్లాలి,
 వారిని బడికి తీసుకు రావాలి,
 మధ్యాహ్నం భోజనం పెట్టాలి,
 సబ్బతో చేయి కడిగారో, లేదో చూడాలి,
 రోజూ ఇంటిపని ఇవ్వాలి,
 దానిని రోజూ సరిదిద్దాలి,

వ్యక్తిగత శుద్ధత పాటింపచేయాలి,
 పార్యాప్రణాళిక తయారు చేయాలి,
 నెలవారీ పాత్యాంశాలు పూర్తి చేయాలి,
 క్రమంతప్పక పరీక్షలు పెట్టాలి,
 నిరంతర మూల్యాంకనం చేయాలి,
 యాజమాన్య కమిటీని ఆహోనించాలి,
 పారశాలలో సమావేశం నిర్వహించాలి,
 పిల్లల ప్రగతి సమీక్ష ప్రదర్శించాలి, ఇవన్నీ చేసేది ఏకోపాధ్యాయుడైతే,
 అతనికి మొండి ధైర్యముండాలి,
 ఆపై దైవ కృప అతనిపై ఉండాలి,
 ఇవన్నీ చేయుట ఒక ఎత్త అయితే
గ్రామస్థలకు అప్పుడడప్పుడు అప్పివ్వాలి,
 లేకపోతే వారు చెప్పే తప్పులకు బాధ్యత వహించాలి,
 వంటవాళ్ళకి తప్పక అప్ప ఇవ్వాలి,
 ఆపై దాన్ని మెల్లగా వసూలు చేయాలి,
 టైమ్ అడిగినప్పుడు చెప్పాలి, బైంక్ అడిగినప్పుడు ఇవ్వాలి,
 లెక్క పక్క చూపించాలి,
గ్రామంలో వర్గపోరుకు దూరంగా ఉండాలి,
 లేకపోతే వారిమధ్య నలిగిపోవాలి,
SMC సమావేశాలకు హోజరు కావాలి,
 దారిలో అడిగిన వారికి వివరణ ఇచ్చుకోవాలి,
 ఆపుకు పొదుగువాపు వస్తే చాక్ ఫీన్ ఇవ్వాలి,
 రచ్చబండ జరిగితే తెల్ల కాగితాలు సరఫరా చేయాలి,
 ఇన్ని చేయగల్గిన ఉపాధ్యాయుడు
 సమాజాన్ని సమూలంగా మార్చగలడు,
 మంత్రిగానైనా, ముఖ్యమంత్రిగానైనా చేయగలడు...

47. బాపూ...ఇవి చాలదా మాకు?

నీవు పుట్టినరోజని
 జాతీయ రెఖండా ఎగురవేశాం,
 పిల్లలకు చాక్కెట్లు ఇచ్చాం
 రోగులకు పండ్లు పంచి పెట్టాం,
 పేపర్లోలో ప్రకటనలిచ్చాం,
 ఈ ఒక్కరోజుకి మందు, విందు బంద్ చేశాం,
 సంవత్సరమంతా పని కానిస్తాం
 రక్తదాన శిథిరాలు ఏర్పాటు చేశాం,
 సాటి మనిషికి సాయం చెయ్యాం,
 బాపూఇవి చాలదా మాకు?
 చెత్తకోసం కుండిలు పెట్టాం,
 అయినా చెత్త వీధిలోకి విసిరేస్తాం
 ఇంటికో మరుగుదొడ్డి కట్టాం,
 వాటిని వాడేందుకు ప్రయత్నించం,
 మురుగునీటికి కాలువలు కట్టాం,
 కాలువల్లో ప్లాస్టిక్, చెత్త పడేస్తాం,
 గ్రామ స్వరాజ్యం నీవు కోరుకుంటివి,
 మేం మా సొంత రాజ్యం ఏర్పరచుకుంటిమి,
 రైతే దేశానికి వెన్నెముకంటివి,
 రైతు వెన్నెముక అరగ్గాట్టేపనిలో మేమున్నాం,
 గ్రామాలే దేశానికి పట్టుకొమ్మలని మీరంటిరి,
 నేడు గ్రామాలలో చెట్లు మాత్రమే ఉన్నాయి,
 బళ్ళు, గుళ్ళు నగరాలలో కళకళలాడుతున్నాయి,
 పల్లెలు పిల్లలు లేక వెలవెలపోయాయి,
 సేవచేస్తేనే నాయకులు మీ కాలంలో,
 అధికారం ఉంటేనే నాయకులు మాకాలంలో,
 కాలం ఎదైనా నీ ఆదర్పం నిలిచేను కలకాలం,
 ప్రజాస్వామ్యం నిలవాలి అండగా ప్రతినిష్టం.
 బాపూఇవి చాలదా మాకు?

48. బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి

ఈ దేశం బుద్ధుడు పుట్టిన దేశం,
 ఈ దేశం బుద్ధుడు బుద్ధులు చెప్పిన ప్రదేశం
 ఈ దేశంలో బుద్ధుడు ఇచ్చే ఉపదేశం,
 ఈ దేశం మోస్తోంది బుద్ధుని సందేశం,
 ఈ దేశం బౌద్ధానికి నివాసం,
 ఈ గడ్డ బుద్ధుడు పెరిగిన గడ్డ,
 ఈ గడ్డ బుద్ధుడు తిరిగిన గడ్డ,
 ఈ గడ్డ బుద్ధుడు భగవానుడైన గడ్డ,
 ఈ గడ్డ బుద్ధుని ప్ర వచనాలకు అడ్డా, అయినా
 బౌద్ధ మతమెక్కడ?
 అహింస ఆచరణ ఎక్కడ?
 జీవహింస ఆపేదెక్కడ?
 శాంతి కపోతం ఎగిరేడెక్కడ?
 కులాల కూల్చివేతెక్కడ?
 తరాల అంతరాలు తొలగేడెక్కడ?
 ఇక్కడ
 సమానత్వపు సమాధులే ఇక్కడ!
 బలవంతుని పునాదులే ఇక్కడ!
 జీవహింసకు ఆలవాలము ఇక్కడ!
 అహింసకు కాలము చెల్లె నిక్కడ!
 ఎక్కడో....
 బుద్ధుని సమాధి శ్రీలంకలో...
 బౌద్ధమతం తూర్పు ఆసియాలో....
 వచనాలు కాలగర్భంలో
 ఆచరణ ఆకాశంలో
 నేడు బుద్ధ పౌర్ణమి ...బుద్ధం...శరణం...గచ్ఛామి...

49. బ్రహ్మత్వవం

స్వామివారి బ్రహ్మత్వవాలు,
 సాంప్రదాయక వారసత్వాలు,
 సాందర్భ ఆరాధనోత్సవాలు,
 సకల కళాత్మక సంపదకు నిలయాలు,
 సంస్కృతి సమ్మిళిత సౌరభాల సౌబగులు,
 సుగంధ, మకరంద మాధుర్యాలు,
 సుందర, దరహేస, దాసానుదాసుల కైమోడ్చులు,
 సుమధుర, ధీర వనితల కోలాట, నాట్య కోశలాలు,
 సాగరాన్ని తలపించే భక్త జన సందోహ, సందేశాలు.
 నిత్య, ధూప, దీప, సైవేద్యం, భరితం,
 దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణ కొరకై మోహినీరూపం,
 తిరుమాడ వీధులలో స్వామి కట్టాక్ష వీక్షణం,
 ప్రజలను మంత్ర ముగ్ధులనుచేసే సమ్మాహనం,
 మలయప్పకు మోహినీరూపం, గరుడ వాహనం,
 అశేష భక్తజనం, ఇచ్చేరు కర్మార నీరాజనం,
 అనంతకోటి బ్రహ్మందనాయకునికి గరుడోత్సవం,
 ముక్కోటి దేవతామూర్తులకు ఆహ్వానం,
 కుల, మత, జాతి, తర తమ భేదాలు మరిపించు ఘుట్టం,
 సకల పొప వినాశం, భయ, భవహరం,
 సర్వలోకైక నాదం, శ్రవణందకరమైన వేదం.
 స్వామివారి కల్యాణం లోకకల్యాణం,
 స్వామివారి తీర్థం, త్రిలోకాలకే తీర్థం,
 స్వామివారి ప్రసాదం, మహాప్రసాదం,
 స్వామివారి సన్నిధి, సుజన, కుజనులకు సైతం పెన్నిధి,
 స్వామివారి చల్లని చూపు, లోకానికే మేలుకొలుపు,
 ఎత్తిపోయిన నాయుడు, నాములచెరపు, ఇంకూరు ఉడ్డి

50.భద్రత

ఇదేదో బాగుంది
 జేబులో డబ్బు లేకపోయినా,
 ఎటియమ్ దారిపోయినా,
 పోయిన ఎటియమ్ దొరకు దొరికినా,
 పొరపాటున దొంగకు దొరికినా,
 క్యాలో నిల్చున్నా,
 నిల్చుకోలేక కిందపడినా,
 రెండు వేలకు మించి తీయలేకున్నా,
 అంతకు మించి మనం ఖర్చు చేయలేకున్నా,
 ఇదేదో బాగుంది, బాగున్నట్టుంది
 జరగబోయేది పెళ్ళి అయినా,
 పేరంటం అయినా,
 బారసాల అయినా,
 శుభదినం అయినా,
 తద్దినం అయినా,
 కర్కుకాండ అయినా,
 జల్పులకు చేత డబ్బులు లేవు,
 కొత్త ఇబ్బందులు తప్పేట్టు లేవు.
 ఇదేదో బాగుంది, బాగున్నట్టుంది.
 పాత బాకీలు వసూలు కావు,
 కొత్తగా అప్పులు పుట్టవు,
 చెక్కులకు వచ్చిన కొత్త చిక్కులు,
 కాలరాయబడ్డ వినియోగదారుని హక్కులు,
 గుళ్ళలో నిండుకున్న మండీలు,
 మళ్ళీ నిండబోతున్న మండీలు,
 వ్యాపారం తగ్గి బోసిపోయిన మండీలు,
 ఇన్నిటికి కారణమైన మోడిజీకి మంగిడీలు..

51.భవిష్యత్ వెలుగు

తల్లిదండ్రుల వెలుగు పిల్లలు,
కల్లా కపటం తెలియని మల్లెలు,
ఎల్లలులేని తొలకరి జల్లులు,
ఆకాశానికిపడ్డ ఆనందపు చిల్లులు.
క్షణం తీరికున్న అడుకోవడం,
నిర్మించి తోడు కోరుకోవడం,
పొరపడిన పెద్దల వేడుకోవడం,
తడబడక హద్దులు మీరిపోవడం.
మానవత్వానికి మదర్ థరిసాలు,
మంచితనానికి మహాజులు,
వారసత్వానికి వారధులు,
దేశ భవిష్యత్తుకు సారధులు.
సంతోష సాగరం ఈదేవాళ్ళు,
అనుకున్నది జరిగితె ఎగిరి గంతేసేవాళ్ళు,
జరగకపోతే తిరిగి మారాం చేసేవాళ్ళు,
మంచి వెడులు తెలియకపోయినా! మనమెరిగిన దేవుళ్ళు.
కులమతాల జోలికి వెళ్ళనివాళ్ళు,
అంద చందాలకు ప్రతిరూపం వీళ్ళు,
స్నేహం, త్యాగం వీరికి రెండుకళ్ళు,
పిల్లలు చల్లగుంటె చూడాలి వీరి పరవళ్ళు,
నేడు చదువుల బడిలో బంధీలు,
ఆటలు, పాటలులేని మర బొమ్మలు,
పిల్లలకు తల్లులకు మధ్య పెరిగిన దూరాలు,
బలవంతపు చదువులతో భారమైన బతుకులు.

52.భూమి

దున్నె భూమి,
 ఉన్నవాడే భూస్వామి,
 దబ్బున్నవాడే ఆసామి,
 రైతుకు దున్నను భూమిలేదు,
 మింగను మెతుకులేదు,
 మనకు మాత్రం కొదువలేదు,
 నీరులేక ఎండెను వరిమడి,
 ఆపై పంటలేమో ఆరుతడి,
 నేడ్యం చేసేను ఇష్టపడి,
 రెక్కలు, ముక్కలుగా కష్టపడి,
 చివరకు రైతు పెట్టేను కంటతడి,
 ఒకప్పుడు భూమిని నమ్ముకున్నవాడు పొహుకారు,
 ఇప్పుడు భూమిని అమ్ముకున్నవాడు పొహుకారు,
 పదేళ్ళ ముందు కూరగాయలు ధరలు ఇప్పటికి సమానం,
 పదేళ్ళ ముందు పెస్తిసైణ్ణ మూడు రెట్లు పెరగడం ఓ శాపం,
 కళ్ళముందు కనబదే రైతే దేవుడు,
 అతనికి సైవేద్యం పెట్టేవాడు ఎవడు?
 కనబడని దేవునికి సైవేద్యం ఏల?
 జనం మధ్య పూజలు, పురస్కారాల గోల,
 ఎవరు పట్టించుకుంటారు రైతు గోడు,
 ఎవరు నిలబడుతారు అతనికి తోడు,
 రైతుకు మేలు చేయాలని అందరూ చెబుతున్నాం,
 మనకు తెలియకనే కీడు తలపెడుతూ ఉన్నాం,
 భూమి షాస్కిం మయం, పంటలు పండపు,
 నదీజలం కలుపితం, దిగుబడి రావు,
 పంటకు కొడితే పురుగు మందులు,

అయినా కీటకాలు చావక వేసేను చిందులు,
 విత్తనాలు అమ్మేవారు రైతు పాలిట రాబందులు,
 చచ్చి చెడి పంట ఇంటికొస్తే అప్పులకాపులు,
 దూడ్చిదారిన మార్కెట్కు వెళ్తే దళారీల దందాలు,
 రైతుకేమో ఆకలి కేకలు,
 మనకేమో అరగని తెప్పలు,
 రైతేమో దేశానికి వెన్నెముక,
 పంట పండిస్తాడు ఆ వెన్నెముక అరిగేదాకా,
 మనకు బువ్వ పెట్టే అవ్వనే కాదు,
 ఆ బువ్వ పండించే రైతును ఆదరించండి,
 ఆపన్న హస్తంతో ఆదుకోండి,
 లక్ష్మలు ఖర్చుచేసి గుడిలో పూజలు చేయడం కన్న,
 వేలు ఖర్చుపెట్టి రైతనుకు సాయం చేయడం మిన్న,
 దేవునికి మనం సైవేద్యం పెడితే,
 రైతు సేద్యం చేసి తన జీవితాన్ని సైవేద్యంగా పెడుతున్నాడు.
 బక్కచిక్కిను రైతును అక్కను చేర్చుకుందాం,
 రైతు రెక్కాడితేనే ! మన డొక్క నిండుతుందని గ్రహించాం....

53.భూమ్యకాశాలు అమ్మ నాన్నలైటే

(పిల్లల కొరకు ఊహజనితమైన కవిత)

ఆకాశం అంచులదాకా వెళ్ళి ఆడుకోవచ్చు,
పై నుంచి భూమిని వందసార్లు చుట్టేయచ్చు,
ఇంద్రధనస్సును విల్లుగా వంచి బాణాలు చేయవచ్చు,
ఏడు రంగులను ఇంట్లో బంధించి వెదజల్లవచ్చు,
మేఘాలుపై నెక్కి విను వీధిన విహరించవచ్చు,
కావలసినపుడు కోరినంత వర్షాన్ని కురిపించవచ్చు,
భువిషైన పంటలు బాగా పండించవచ్చు,
కరువు రాక్షసిని ముక్కలుగా ఖండించవచ్చు,
చల్లని పిల్ల గాలిలో, పచ్చని పైరగాలిలో,
సుడులు తిరిగే సుడిగాలిలో పయనించవచ్చు,
ఉపగ్రహాలతో ఊసులాడవచ్చు,
చుక్కలతో చెలిమి చేయవచ్చు,
చంద్రమామతో చెడుగుడు ఆడవచ్చు,
మెరువు నుండి కరెంటు తీయ చేయవచ్చు,
ఉరుమును తురుముగా జేసి శబ్దాన్ని జల్లించవచ్చు,
తోకచుక్కల తోకబట్టి ఆడించవచ్చు,
రాకెట్లకు తొడిగిన బ్రాకెట్లను తొలగింపవచ్చు,
విమానాల ప్రమాదాలనాపి ప్రాణాలు నిలపవచ్చు,
భూమ్యకాశాలు మా అమృ నాన్నలని గొప్పలు జెప్పవచ్చు,

54.మగువ

ఎవరు చెప్పారు మగువలు,
 మగవారితో సమానమని?
 మగువ అంతకంటే ఎక్కువ,
 మగువకు తెగువ ఎక్కువ,
 కానేకాదు ఎందులోనూ తక్కువ,
 కుటుంబ అభివృద్ధిపై మక్కువ,
 పిల్లలపై మమకారం మనకంటే ఎక్కువ,
 తను తీసుకునేది చాలా తక్కువ,
 మనకు అందించేది పెక్క ఎక్కువ.
 మనం బియ్యం ఇస్తే, వండి అన్నమిస్తది,
 కూరగాయలిస్తే కూరచేస్తది,
 మనం తనకు మంట పెట్టినా,
 తను మనకు వంట చేస్తది,
 మనం మన సుఖం కోరితే,
 సుఖంతోపాటు సుకుమారున్ని ఇస్తది.
 తను పొద్దున్నే నిద్రలేచి,
 ఇంటిముందు ముక్కుర వేసి,
 నీవు టీ అడిగితే టీ ఇచ్చేసి,
 నీవు అడుగక పోయినా టీవి ఆన్ చేసి,
 టీవి వాల్యూం తోపాటు నీ లీవిని పెంచేసి,
 చీపురు టీసి, చెత్త మెత్తగా తోసేసి,
 కట్టలుటీసి పొయ్య మంటేసి,
 నీ స్నూనానికి టవలు, పంచె వేసి,
 అందరికీ అన్ని పనులు చేసేసి,
 ఉన్నది అందరికీ పంచేసి,
 పిల్లలచే పెశాంవర్కు చేయించి,
 స్నూనానికి నీళ్ళ మరగించి,
 వారికి స్నూన, పానాలు ముగించి,

పిల్లల్ని వేళకు బడికి పంపించి,
 ఆపై తను ఓ గుడికెళ్ళి పూజించి,
 అందరి పనులు చక్కబెట్టేసి,
 నొదుట చక్కగా బోట్టు పెట్టేసి,
 కని, పెంచే తల్లిలా, కనిపించే కల్పవల్లిలా,
 నీతో ఆడుకోడానికి చెల్లిలా,
 నీకు తోడుగా ఉండడానికి నెచ్చేలిలా,
 నీవు జోలికట్టి తిరిగితే నీవెంట ఆలిలా,
 నీ పిల్లలకు లాలిపాడే చల్లని పైర గాలిలా,
 నీకు జబ్బు చేసినప్పుడు నర్చులా,
 నీ అవసరానికి జేబులో పర్చులా,
 నీ వెన్నుంటి ఉండే నీడలా,
 నిన్ను నీవు చూసుకున్నావేళ అద్దాల మేడలా,
 నీ రక్షణకై పెట్టుని కోట గోడలా,
 జీవితమనే సాగరంలో ఓడలా,
 ఓడను ముందుకు నడిపించే చుక్కాణిలా,
 నీజంటి ఇల్లాలులా, ఇలవేల్చులా,
 నీవు నవ్వితే, తను నవ్వుతూ,
 నీవు ఏడిపిస్తే, తను మాత్రమే ఏడుస్తూ,
 నువ్వు పువ్వు ఇస్తే, తన నవ్వు ఇచ్చి,
 నువ్వు ప్రేమిస్తే, ఆ ప్రేమను బిడ్డలకు అందిస్తూ,
 నీవు తాళి కడితే తలవంచి,
 నీవు ఎగతాళి చేసినా తను భరించి,
 నీవు కట్టిన సన్నటి పసుపుతాడును,
 పలుపుతాడుగా జీవితమనే బండికి కట్టేసి,
 ఆ బండిని సులువుగా లాగేసి,
 మనం ఏమిచ్చినా రెట్టింపు చేసే,
 మగువ కంట కన్నీరూలికిన జీవితమే సాగరం

55. మద్యపానం - ఓ వ్యసనం

మద్యపానం ఓ వ్యసనం,
 ఈ అలవాటుతో చెడుతుంది ఆరోగ్యం,
 తగ్గుతుంది ఆదాయం,
 సమాజంలో ఉండదు గౌరవం,
 చెడుతుంది సనాతన సాంప్రదాయం,
 మన సంస్కృతికి విరుద్ధం,
 తాగితే బొంకేదంతా అబద్ధం,
 కాలగర్జుంలో కలిసెను ధర్మం
 నాలుగు పాదాలపై నడిచేను అధర్మం,
 కొన్ని ప్రాంతాలలో చలికి తట్టుకోలేక,
 శరీర ఉష్ణోగ్రత పెంచుకోలేక,
 తప్పనిసరి పరిస్థితులలో త్రాగుతారు,
 ఏకాలంలోనైనా ఎండలు మందుతూ ఉంటే,
 ఉష్ణోగ్రత ఇరవైకి తగ్గుకుండా ఉంటే,
 మందు త్రాగాల్సిన ఖర్చు మనకేంటి?
 వళ్ళు గుల్ల చేసుకోవాల్సిన అవసరమేంటి?
 ప్రభుత్వ ఆదాయం పెంచడం కోసమా?
 తెల్లదొరల అలవాటు కొనసాగించడం కోసమా?
 మనకున్న మందుల షాపులు రెండు రకాలు,
 ఒకటి సారామందు దొరికేది,
 రెండోది సూదిమందు దొరికేది,
 సగం ఆదాయం వీటికి తర్వాణం,
 మిగిలినది ఆహారం, చదువులకే సమర్పణం,
 ఇదేమీ సంక్లేషం వరుసపెట్టి త్రాగించడం,
 చిన్న, పెద్ద తేడా లేకుండా త్రాగడం,
 త్రాగి తప్పు చేస్తే కేసులుండవని నేనుకుంటా!

ఎందుకంటే త్రాగింది ప్రభుత్వ మద్యం కదా!
 మద్యం జరిగే మొత్తం అనర్థాలకు కారణం,
 మద్యం బానిసత్యానికి నిదర్శనం,
 పేదల బతుకులే దాని లక్ష్యం,
 జరుగుతున్న దురాగతాలే అందుకు సాక్ష్యం,
 తాగుడువల్ల ఎన్ని జీవితాలు బుగ్గిపాలు కాలేదు!
 తాగి, వాగుడువల్ల ఎందరు ఉద్యోగాలు పోగొట్టుకోలేదు,
 తాగుడు ఎన్ని రోడ్లు ప్రమాదాలకు కారణమవుతేదు?
 దీనివల్ల ఎందరు ప్రాణాలు పోగొట్టుకోలేదు!
 అయినా చెప్పేవారికంటే, తాగేవారు ఎక్కుప్పగా ఉన్నప్పుడు,
 ప్రభుత్వాలు ఆదాయ మార్గాలే చూసుకున్నప్పుడు,
 చెవిటి ముందు శంఖం ఉఁడడం,
 కబోదికి రంగులు పరిచయం చేయడం ఒక్కటే కదా!
 మందు మంచిదనపిస్తే రేషన్ షాపులో ఇష్టడమే నయం,
 మనం ఓట్లు వేస్తామంటే అదీ జరగడం భాయం.....

56. మనసు

మన మనసు,
మనకు తెలుసు,
దానికుండదు వయసు,
అవసరం లేనిది సాగసు,
మన మనసే మనకు పెద్ద బాసు,
మనసుకు అనసరమైనది కాసు,
దానికి నిమిత్తం లేనిది ఫేసు,
మన మనసు మనకో నిలువుటద్దం,
మనం చేసిన పనులన్నిటికి ప్రతిబింబం,
పెంచును మనుషుల మధ్య సంబంధం,
అది చేయించే పనులన్నీ క్రమబద్ధం,
మనం వింటే మనసు మాట,
అది మన జీవితానికో పూలబాట,
పెడచెవిని పెట్టిన ప్రతిచోట,
నీకు ఎదురొతుంది ముళ్ళబాట,
మన మనసే మనకు కంచుకోట,
అది కాపలాకాస్తుంది ప్రతిపూట,
మనిషికి మనసుకు మధ్య ఓ భాష ఉంది,
మనకది తెలియకపోతే మనసు ఘోషిస్తుంది,
మన మనసే మనకు తొలి గురువు,
దాని మాట వింటేనే నిల్చును మన పరువు,
లేకుంటే మిగిలేను గుండెలపై బరువు,
మనసుంటేనే ప్రేమ చిగురించేను,
మనసుంటేనే స్నేహం నిలిచేను,
మన మనసే మనకో మార్గం,

మనసులేనివాడు చేసేదే దుర్మార్గం,
మంచి,చెడులు మన మనసుకు తెలుసు
మనసు మాట వినకపోతే నీవు సమాజానికి అలును,
మనసెరిగి జీవించాలి మనం,
మన మనసే మనకు ఇంధనం,
మన పెట్టుబడికి అదే మూలధనం,
బ్రిత్కడానికి అదో సాధనం....
మన మనసే మనకో వరం,
మంచి మనసుతో మారుతుంది ఓ..తరం,
అది అలాగే ఉండాలి నిరంతరం,
మంచి మనసు కలిగియుండాలి మనం అందరం,
మనుషుల మధ్య తరగాలి అంతరం,
మంచి మనసున్నవాడు,
ఇలలో నొజమైన రేడు,
మానవాళికి సరియైన తోడు,
వాడికన్న ధనవంతుడు లేడు

57. మరణం లేని మనిషి

మరణంలేని మహా మనిషి పుట్టిన రోజు నేడు,
 తెలుగు జాతి మదిలో వెలుగులు నింపిన రేడు,
 ప్రతి పేదవాడికి జీవితకాలం నిజమైన తోడు,
 ఇలాంటి మనసున్నేడు, ఎప్పటికీ కానరాడు,
 రణం లేని రాజ్యాన్ని ఒంటిచేత్తో స్థాపించిన శారుడు,
 పాట్లే పెట్టిన తొమ్మిది నెలల్లో అధికారం పొందిన ధీరుడు,
 అధికార దాహంతో విరు వీగిన వారిని తుంగలో తొక్కిన నాయకుడు,
 నమ్మిన సిద్ధాంతాన్ని ఏ పరిస్థితిలోన అమ్ముకోని గుణశీలుడు,
 ప్ర జల నమ్మకాన్ని ఒమ్ము చేయుని దమ్మున్న మొనగాడు,
 పేదల పక్కాన నిలిచి, ఎన్నికల్లో గలిచిన వీరుడు,
 రాజకీయాలలో విజ్ఞత చూపిన రాజనీతిజ్ఞుడు,
 శాసనాల అమలులో చండశాసనుడు,
 నక్కలైట్టసు జన జీవన ప్రవంతిలో కలిపిన శాంతి కాముకుడు,
 బలహీన వర్గాలకు అతనే నిజమైన బలం,
 అణగారిన వర్గాలకు అతనిదే నిజమైన గళం,
 అందించాడు అందరికి రాజ్యంగ ఘలం,
 దార్శనికతలో అతనిది చలం వాడిన కలం,
 తెలుగు భాషకు తెచ్చాడు (ఆ) పూర్వ వైభవం,
 చాటి చెప్పాడు తెలుగు కీర్తి దశ దిశంతం,
 యావత్ ఆంధ్రదేశం ఆదరించిన అన్నగా,
 తెలుగు ప్రజలకు ఆరాధ్య దైవంగా,
 తెలుగింటి ఆదపడుచులకు ఇలవేల్పుగా,
 మహిళాలోకానికి రాజ్యాధికారాన్ని కట్టబెట్టిన కట్ట బొమ్మన్గా,
 వెట్టిచాకిరి సమూలంగా తుడిచిపెట్టిన ముద్దుల పట్టిగా,

అశేష ఆంధ్ర ప్రజానీకానికి విశేషమైన కృషి చేసిన నేవకునిగా,
 నిప్పు రవ్వగా...! తారా జువ్వగా...!
 ఒంగోలు గిత్త మెడలో మువ్వగా...!
 తెలుగునాట పూచిన అపురూప పువ్వగా...!
 కాశ్మీరు నుండి కన్యాకుమారి వరకు...!
 పోతులూరి పాత్ర నుండి ...వివేకానందని వరకు,
 విష్ణువైనా...కృష్ణదైనా...రామకృష్ణదైనా...!
 తారక రాముదైనా...కలియుగ భీముదైనా...!
 అభినవ సోముదైనా...గుణదభిరాముదైనా!
 మీకు మీరే సాటి ...! యుగపురుషుగా మీకు లేదు పోటీ!
 నేడు నందమూరి తారక రాముని జయంతి,
 విరబూసిన తెలుగు ప్రజల జీవన స్వవంతి.

58. మరుగుదొడ్డి

కట్టించాలి మరుగుదొడ్డి,
 అప్పుడే విరిగేది అయ్యవారి నడ్డి,
 ఉపాధ్యాయులకు టూర్టెట్ ఐదు,
 బెనిఫిషిరికీ ఈ వార్త భలే చేదు,
 నిర్మించుకున్న వాడని జనం,
 అందుకు పదిహేను వేలు పరిహరం,
 మరుగుదొడ్డి నిర్వహించడం అంత కష్టమూ?
 అందంగావున్న పరిసరాలు పాడుచేసే బదులు,
 ఇంట్లో మరుగుదొడ్డి కట్టించడమే మేలు,
 ఆడవారి ఆత్మాభిమానాన్ని తాకట్టుపెట్టి,
 నడివీధిలో నీళ్ళచెంబు చేతపట్టి,
 దారి ప్రక్కన ఒరగడం దేనికిరా? ఓరన్నా!
 పశువులకు, మనకు తేడా ఈ విషయంలో సున్నా!
 పొలాల వెంట పోడానికి మనం పశువులంకాము,
 గట్ల వెంట తిరగడానికి మనం గొర్రెలంకాము,
 చెట్లకింద కానివ్వడానికి మనం చెట్లమీద ఉన్నామూ?
 చేతిలో ఫోన్, చేతిలోకి చైన్,
 మెడలో బంగారం, ఒళ్ళంతా సింగారం,
 మరుగుదొడ్డి మాత్రం కట్టం, కట్టినా వాడం, ఇదెక్కడి విడ్డారం,
 మన మానం కాపాడుకోవడం, ప్రభుత్వం చెప్పాలా?
 మనిషిలా బ్రతకమని మరొకరు నేర్చాలా?
 కష్టాలెన్నియున్న కట్టుకుండాం మరుగుదొడ్డి,
 ఈ కంప్యూటర్ యుగంలో మనిషిగా నిలబడుదాం ఎదురొడ్డి.

59. మరో జన్మంటూ...ఉంటే

ఒత్తినై పుడుతా!
 చీకట్లను తరమడానికి,
 కత్తినై పుడుతా!
 సమాజంలో కుళ్లను తరగడానికి,
 అగరుబత్తినై పుడుతా!
 గాలిలో కంపు పారతోలడానికి,
 బండునై పుడుతా!
 రేవులో బట్టల మురికి పోగౌట్టడానికి,
 రాయనై పుడుతా!
 ఇసుక రేఱవుగా మారడానికి,
 మేఘంలో చినుకై రాలుతా!
 భూమిపై చెట్లను తడపడానికి,
 అద్దమై నిలబడతా!
 ఉన్నది ఉన్నట్లు చెప్పడానికి,
 కోడికూత్తనై సవ్యది చేస్తా!
 సమాజాన్ని మేల్కొల్పడానికి,
 మొక్కనై పుడతా!
 రంగు రంగుల పూలు పూయడానికి,
 చెట్టునై పుడతా!
 పిట్టలకు గూడునై ఉండటానికి,
 పాటనై పుడతా!
 కోయిల... గానం చేయడానికి,
 మిణగురు నేనోతా!
 చిమ్మ చీకచిని చీల్చేందుకు,
 సీతాకోకచిలుక్కనై పుడతా,
 ప్రకృతి అందాన్ని పరవశింపజేస్తా,
 ఆక్షరమై పుడతా!
 నా..భాషను రక్కించడానికి.....

60. మహిళాదినోత్సవం

నేడు అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం,
 యావత్ మహిళాలోకానికి ఆనందోత్సవం,
 మహిళగా, మగువగా, పడతిగా,
 ఇంతిగా, అతివగా, అబలగా,
 తల్లిగా, చెల్లిగా, అమ్మగా,
 అత్తగా, చక్కని అక్కగా,
 ఈ ఇంట కూతురుగా
 ఆ ఇంట కోడలిగా
 ఆలిగా, ప్రియురాలిగా,
 ఏ పేరుతో పిలిచినా,
 ఏ రూపంతో కొలిచినా,
 ఏ కంచితో చూచినా,
 ఏ ఇంటికి తను వెళ్లినా,
 అందరిలో ఓ అమ్మ ఉంది,
 ఆ అమ్మకు ఓ మంచి మనసు ఉంది,
 చందమామలో చల్లదనం,
 మల్లెపూపులో తెల్లదనం,
 ఆకాశమంత విశాల హృదయం,
 భూమాతకున్నంత గౌప్య సహనం,
 ఆసాంతం ఆడవారికే సాంతం,
 మగువలకు మాత్రమే తెలిసిన మంత్రం,
 పూవు మొగ్గలా పుట్టి, పిండై ,పండైనట్లు,
 మహిళ తల్లి, చెల్లి, అత్త, అవ్యాలా సేవచేస్తుంది,
 ప్రకృతిలో రమణీయమైనది పుప్పు,
 ఒకేచోట నిలబడి తుమ్మెదల ఆకర్షించును,
 ఆ పుప్పు ను సిగలో ధరించిన రమణి నప్పు,
 ఆకర్షించేను కొమ్ములు తిరిగిన మగరాయులను,

దేశ దేశాలు తిరిగిన తుంటరి తుమ్మెదైనా,
 పువ్వుపై వాలి మకరందాన్ని ఆస్యాదించాల్సిందే,
 దేశదేశాల జయించిన చక్రవర్తి అయినా,
 మగువ ముగ్గుమనోహరానికి దానుడు కావలసిందే,
 ఇంతటి మహిమాన్విత మహిళామూర్తి
 అన్ని రంగాలలోనూ సమానురాలే,
 పిల్లలను బాధించకుండా బోధించేది,
 స్వార్థం లేకుండా సాధించిపెట్టేది,
 అడగుకుండా ఆకలితీర్ణగలిగేది,
 అహంకారం లేకుండా జీవితాన్ని ఆస్యాదించేది,
 మన వృత్తిలో ప్రవృత్తిలో సహాయపడేది,
 చిన్ని చిన్ని మాటలకే సంతోషపడేది,
 చిన్న చిన్న కానుకలతో సంతృప్తి చెందేది,
 అన్ని రంగాలలో అబల సబలగా నిరూపితమైనది,
 చిట్టి పొట్టి దుస్తులతో ఆడవారిని చూపించే సినిమాలు,
 హింసను ప్రోత్సహించే మగువ పాత్రలు తగ్గించాలి,
 ఓ మగువ తెగువకు కారణం మగవాడే,
 ఆ మగువ బరితెగించేందుకు కారణం మగవాడే,
 ఈ ఒక్కరోజు మహిళను గౌరవించడంకాదు,
 ప్రతిరోజు, ప్రతిక్షణం మగువలను గౌరవిద్దాం,
 వారి ఆదరాభిమానాలకు పాత్రులోదాం.

61. మా పల్లె అందాలు

పల్లెటూరిలో అందాలు,
 అవి వెడజల్లేను సుగంధాలు,
 అడుగడుగునా కన్చించేను అందచందాలు,
 అనురాగాలు, ఆప్యాయతలు
 ఇంకా మిగిలి ఉన్నాయి మానవ సంబంధాలు,
 వేకువర్షామున వినిపించే కోడికూతలు,
 చలినినైతం లెక్కచేయక వేసేరు ఆపుకు మేతలు,
 పాలుకోసం లేగదూళ్ళు, మేక పిల్లల అరుపుల మోతలు,
 ఎటు చూసినా రేగు, పరికి పండ్లు గుబుర్లు,
 సీతాఘలం, జామపండ్ల తోటలు,
 జామచెట్లుపై వాలిన అందమైన రామచిలుకలు,
 రామచిలుకలు పలికే ముద్దుముద్దు పలుకులు,
 వగరుగావున్న లేత ఇగురుతిని పాడే కోఱల పాటలు,
 చెరువు గట్టుపై కొనసాగే పీతలు, చేపల వేటలు,
 మకరందంకోసం పూలపై వాలే తేనెటీగలు,
 చెట్టు కొమ్ములకు వేలాడే తేనెత్తెలు,
 పిల్లలు ఆడుకునే కొబ్బరి మట్టలు,
 చెరువులో జలకాలాడే పశువులు,
 పశువులు మేయడానికి పచ్చిక బయళ్ళు,
 మోటంబావి గట్టున చెట్టుకు వేలాడే పక్కల గూళ్ళు,
 ఇంటిముందు వెచ్చని చలిమంటలు,
 పచ్చని పొలాల్లో పండిన పంటలు,
 శుభోదయం అంటూ ప్రోగే గుడిగంటలు,
 ఏడుగంటలకే సిద్ధమైన ఇంట్లో వంటలు,

వీధుల్లో లేగదూడ గంతులు,
 వేదమంత్రాలతో పంతులు,
 కాకులు, మేకలతో అరుగులు,
 ఇంబి ముంగిట ముగ్గుల్లో మెరుగులు,
 ఇచ్చిపుచ్చుకునే కూరలు,
 గోధూళితో అలికిన దారులు,
 చెంగుచెంగున ఎగిరే ఉడతలు,
 పచ్చని పంటలు పాడుచేసే మిడతలు,
 ఇప్పటికీ కనిపిస్తాయి పట్టు పరికిణీలు,
 ఎప్పటికీ వినిపిస్తాయి జానపదాలు,
 ప్రాద్యన్నే ఎగినే అరుణకిరణాలు,
 కిరణాలకు అడ్డగా ఎగిరే పక్కలు,
 ఆ పక్కలు చేసే కిలకిలరావాలు,
 అనుర సంధ్యవేళ వీచే చల్లని పవనాలు,
 ఇవన్నీ మాపల్లెకు తెచ్చేను అందాలు,
 ఇవే మాపల్లెకు ఆభరణాలు.

61. మాతృభాషా దినోత్సవం

నేడు అంతర్జాతీయ మాతృభాషా దినోత్సవం,
 మాతృభాషా ప్రేమికుల ఆనందోత్సవం,
 మాతృభాషకు మించినభాష ఏది?
 అమ్మ భాషలోని మాధుర్యమదివమి?
 మనసున భావాలు ఉప్పాంగు తరంగాలు,
 మనమున రాగాలతో కదలాడే శిల్పాలు,
 భాషకు భావాన్ని జోడించు అంతరంగాలు,
 జలజలరాలు అక్షర కుసుమ విహంగాలు,
 శైశవమ్మ నుండి వృద్ధాఫ్యం అంచుల వరకు,
 నీ తోడుండి నీ నీడలా వెంట నడిపించునోయి,
 మాతృభాషలో మాటలెంత మధురమోయి,
 మనభాషలో పద్యమెంత హృద్యమోయి,
 అమ్మభాషలో ఎంత కమ్ముదనమోయి,
 పాడినా, విన్నా, కలుగునెంత హాయి,
 మాతృభాషకు మరేది సాటి రాదోయి,
 ఆంగ్లభాష మనకు అవసరమ్మగాని,
 ఆంగ్లభాష మన జీవితమ్ముగాదు,
 జీతమ్ముకోభాష అదే ఆంగ్లభాష,
 జీవితమ్ముకోభాష అదే మన తెనుగుభాష,
 దేశదేశాలు తిరిగినా యాన, బాసలెన్ని నేర్చినా,
 మనల ఈస్థాయికి చేర్చిన భాష తెలుగు భాష,
 మరువకోయి మనసా మన మాతృభాష,
 తీయనైన భాష మన తెలుగు భాష,
 కమ్మనైన భాష మన కావ్యభాష,
 రమ్మమైన భాష మన రాజభాష,
 మధురమైన భాష మన మాతృభాష.

62. మిలియన్ మార్క్ - సెప్టెంబరు ఒకటి

ఉవ్వెత్తున ఎగిసిపడే ఉపైనలా కదలిరండి,
తెప్పులుగా తరలివచ్చి కుప్పులుగా కనబడండి,
CPS అంతానికి పంతం నీ సొంతం అని తలవండి,
ఎవరో వస్తారనడం, ఏదో చేస్తారనడం మానండి,
సమస్య నీది! దీనికి పరిష్కారం ఏది?

తరలిరా! కదలిరా! మండే సూర్యునిలా!

అన్యాయం ఎదిరించే పదునైన కత్తిలా!

చీకట్లను చండాడే దీపకాంతి ఒత్తిలా!

CPS భూతాన్ని తరిమికొట్టే శక్తిలా!

CPS మిత్రులకు ముక్కిని ప్రసాదించే యుక్కిలా!

తరలిరా! కదలిరా! మండే నిప్పు కణంలా!

ఎదురు నీకు లేదు! ఇలాంటి తరు(బు)ణం మళ్ళీ రాదు,

ఇప్పుడు కాకపోతే ఇంకెప్పుడూ

CPS బతుకులు బుగ్గిపాలు అవుతుంటే!

CPS నెంబరుతో ప్రాణాలను తీస్తుంటే?

జమ అయిన సొమ్మేమా భాతాలో కనబడకుంటే,

మరణించిన ఉద్యోగికే కాదు, కుటుంబానికీ నరకం చూపిస్తూంటే,

ప్రభుత్వం పైన కాదు నీ పోరాటం,

CPS రద్దుకై మాత్రమే నీ ఆరాటం,

సంఘూలన్నీ ఏకమై, ఉద్యోగులందరూ ఒక్కటై,

కేడర్టో పని లేకుండా, వేడి, వాడి తగ్గకుండా,

వాడ, వాడగా తరలిరండి, విజయవాడ చేరండి,

బెజవాడ బెబ్బులిలా, అందరినీ అబ్బురపర్చుండి,

మిలియన్ మార్క్ చేయండి, విజయాన్ని అందుకోండి

63. మూడు నమ్మకాలు

గుడ్డగూబ కళ్ళు చూసి భయపడాలి తప్ప,
అది మనం భయపడే పనులేవి చెయ్యడం లేదు,
పంట పొలంలో వురుగులు తిని అయ్యింది రైతు నేన్తం,
అది మనకు మేలు చేస్తుందనేది వాస్తవం.

నల్లపిల్లి ఎదురొస్తే జరగదేదీ నష్టం,
పిల్లి నలుపైనా, తెలుపైనా ఇది జంతువు అనేది స్పష్టం,
నల్లపిల్లిని తిట్టడం, నల్ల బండరాయిని మొక్కడం,
ఇదెక్కడి ఆచారం, కేవలం మూడునమ్మకం.

చీపురు పుల్లలతో దిష్టి తియ్యడం,
కుండతో దిష్టి తియ్యడం,
ఉప్పుతో, నిప్పుతో దిష్టి తియ్యడం,
కేవలం ఒక ఆచారం, ఒక మూడునమ్మకం

నక్క ముఖం చూడటం,
నక్కముఖం కుక్కముఖం చూడటానికి ఒక్కబే,
కీడుచేయని కుక్కకన్నా, మేలుచేయని నక్క ఎలా మిన్న,
ఇంటిని రక్షించే కుక్కముఖం చేయని మంచి,
మనల్ని భక్షించే నక్క ముఖం ఎలా చేయును మంచి.

వితంతువు ఎదురుగా రావడం
ఎదురొచ్చేది వితంతువైనా, ముత్తెదువైనా,
ఎదురొచ్చేది కట్టెలైనా, బొగ్గెలైనా,
జరిగేది జరుగక మానదు, జరిగేది ఆగమన్నా ఆగదు
ఎవరికో తల చెడినంత మాత్రాన, మన తలరాత మారిపోదు.

రాత్రివేళ తోడు మజ్జిగ ఇవ్వకపోవడం,
మంగళ,శుక్ర వారాలలో నగదు ఖర్చు చేయకపోవడం,
కుక్కల ఏడువు మనిషి మరణానికి ఆహ్వానం,
కారణం లేని మూర్ఖనమ్మకం, జరిగితే అది యాదృచ్ఛికం,

వర్షం వచ్చినపుడు ఆకాశంలో పిడుగు పడటం,
అర్బునుని దశ నామాలు ఉచ్చరించడం,
చవితినాటి చంద్రుని చూడటం,
నీలాపనిందలు మోయడం కేవలం మూర్ఖనమ్మకం.

మన ఆహారం కోసం,మన ఐక్యత కోసం,
అమ్మారు పేరు చెప్పడం,జంతుబలులు ఇవ్వడం,
దైవ శాంతి కోరుతూ అశాంతి, అహింస ప్రోత్సహించడం,
నిష్ఠారణం,నిరాధారం,మూర్ఖనమ్మకం,మూర్ఖులు నమ్మకం

64. మౌనం

ఓ ఉపాధ్యాయుని మౌనం,
 యువ సమాజానికి క్షీణం,
 ఓ ఇల్లాలి మౌనం,
 కుటుంబ సభ్యుల మధ్య పెంచును దూరం,
 ఓ రైతు మౌనం,
 అతని దుర్భర జీవితానికి నిదర్శనం,
 ఓ ఉటరు మౌనం,
 దేశ చరిత్రకే శాపం,
 ఓ శాస్త్రవేత్త మౌనం,
 దేశాభివృద్ధికి విఫూతం,
 ఓ రాజకీయ నాయకుడి మౌనం,
 పాటీని నమ్ముకున్న వారి ఆశలకు విఫూతం,
 దేశ యువత మౌనం,
 ఆ దేశానికే అరిష్టం,
 ఒక ఉద్యోగి వహించే మౌనం,
 అతని సహాద్యగులకు తప్పని నష్టం,
 ఒక క్రామికుని మౌనం,
 నిప్పుటై నీళ్ళు చల్లిన షైనం.
 రక్కక భటుల మౌనం,
 దొంగలకు, దుర్మార్గులకు వరం,
 పత్రికల మౌనం,
 దారి తప్పును దేశ, కాల, మాన గమనం,

65. రాజుకీయం

రాజుకీయం

అధికారం కోసం అరెస్టులు,
ఆదే అధికారం కోసం విడుదల,
అప్పుడు తప్పు చేసినవాళ్ళు,
జప్పుడు ఒప్పు ఎలా చేశారు,
ఓ పక్క జయ వీడియో విడుదల,
మరో పక్క కణిమొళి విడుదల,
రాజుకీయంలో ఎవరూ మిత్రులుకారు,
ఆ నాటకీయంలో ఎవరూ శత్రువులుకారు,
సి.బి.బి ది చేతగానితనమట,
కోర్టు లో నిరూపించలేక పోయిందట,
జప్పుడు అర్థమైయ్యిందా అధికారం కోసం
పార్టీల మధ్య పొత్తులు ఎంతో అవసరం
వదలకూడదని ఒకరు, జతకట్టాలని ఇంకొకరు
అందరికీ అధికారమే కావాలి, అందుకోసం ఏమైనా చెయ్యాలి,
మారాతా ప్రాజెక్టులకు యాభై వేల కోట్లు ఇచ్చినా!
మన పోలవరానికి నాలుగు వేల కోట్లు మాత్రమే ఇచ్చినా!
మోడీ జోడీ ఎందుకు అవసరమో అర్థమైయ్యిందా?
జాదే రాజుకీయమంటే? అది ఎప్పుడూ అవతలివైపు పెట్టే మంటే!
జోడీ వదులుకుంటే! మిగిలింది ఇక తంటే!
కథలెన్నో చెబుతారు మనం వింటూ ఉంటే,
సినిమాలెన్నో చూపుతారు మనం చూస్తూ ఉంటే ...

65. రైతు

భూమాతకున్నంత సహనమున్నవాడు,
 ఒకప్పుడు అందరికీ అన్నం పెట్టిన తేడు,
 నేడు చిగురించని చెట్టుపై మోడు,
 పంట పండినా ఏమీ మిగలనోడు,
 పంట ఎండినా నోరు మెదపనోడు,
 కడుపు మండినా తిరగబడనివాడు,
 రైతన్నకు లేనేలేడు తోడు,
 విత్తునాలా? అవి అన్నీ కట్టలు,
 పురుగు మందులా? వాటితో చావని కీటకాలు,
 బ్యాంకులో అప్పు? అదే రైతన్న చేసిన పెద్ద తప్ప!
 మార్కెట్ లో సరుకు! అమ్ముకునేందుకు బెరుకు!
 దళారీల దండా, రైతుల పని గోవిందా!
 ఇంత కష్టం పడ్డా, రైతన్నకు జరిగేది చెడ్డ,
 కన్న కూతుర్లు చదివించుకోలేడు,
 కొడుక్కి పెళ్ళి చేసి, కోడల్ని ఇంటికి తెచ్చుకోలేడు,
 రైతు చేసేది వ్యవసాయం, అతనికి అందరు సాయం,
 అమాంతం పెరిగిన ఉత్పాదక వ్యయం,
 అయినా పదేళ్ళ క్రిందటి ధరలే నయం,
 రైతుకు దొరకని అభయం, అదే అతని భయం,
 అందుకే పల్లె వదిలి పట్టుం వైపు ప్రయాణం,
 పల్లెలో మోతుబరి, పట్టుంలో మేపేది బిరై,
 ఇక్కడ కూలీలకు యజమాని, అక్కడ కూలీగా బతకలేని,
 రైతు జీవితం బాగుపడేదన్నడు? బాగుపర్చేదవ్వరు?
 (జాతీయ రైతుల దినోత్సవం సందర్భంగా రాసిన కవిత)

66. రైతు కన్నిరు

నేల రాలిన పంట,
కన్నిరొలికెను రైతు కంట,
గాలి, వానతో వచ్చిన తంట,
ఆవిరైన ఆనందం రైతు ఇంట,
హోరుగాలితో వడగండ్లు,
రైతుకు మిగిలిన కడగండ్లు,
కన్నిళ్ళు తెప్పించిన వడగండ్లు వాన,
వరిపంట రాలెను నేలపైన,
మిరప రైతుకు కళ్ళలో కారం,
పత్తిరైతుకు నకిలీ విత్తన భారం,
టమాట రైతుకు మిగిలిన మోట,
అనుకోని కష్టాలే ప్రతిపూట,
మామిడి రైతుకు హోరుగాలి తాకిడి,
అన్నింటా దిగుబడి తగ్గిన రాబడి,
దొండ, బెండ రైతుకు లేని అండ,
మనపై కనికరం చూపని ఎండ,
అతివృష్టి అయినా, అనావృష్టి అయినా,
హోరుగాలి అయినా, జోరువాన అయినా,
రైతాంగం మాత్రమే అతలాకుతలం,
రైతు మాత్రమే భరిస్తున్న పెను భారం,
ఎన్ని కష్టాలొచ్చినా, ఎన్ని నష్టాలొచ్చినా,
మండే ఎండకు వెరవక, జడివానకు జడవక,
మనకోసం ఆహారం అందించే రైతుకు సలాం,
అతని మొక్కవోని దీక్షకు మనమెపుడూ గులాం,
సమతొల్యంగా వర్షాలు కురవాలంటే,
ప్రకృతి సమతొల్యం సాధించాలంటే,
మొక్కలు సమానంగా పంచి, పెంచాలి,
ప్రకృతి రమణీయతను కాపోడాలి,

67. వాగ్దానం

దానం కాని దానం వాగ్దానం
 దానములలోకెల్ల సులువైనది,
 నెరవేర్పుటలో కరువైనది,
 అమలులో చాలా బరువైనది,
 ఎన్నికల ముందు అదో దరువైనది,
 ఓటర్లు నిలదీసి అడగలేనిది,
 ఇంటిముందు నిలబడినా కడిగేయలేనిది,
 అయినా నాయకుల నిలదీయలేనిది,
 అదే దానం కాని దానం వాగ్దానం,
 వాగ్దానాలు ఇచ్చేవారే కానీ..!
 వాటిని నెరవేర్పే వారేలేరు,
 నెరవేర్పుకుంటే నిలదీసేవారుకూడా లేరు,
 అలాంటప్పుడు ఏమైనా వాగ్దానం చేస్తారు,
 ఎన్ని వాగ్దానాలు అయినా ఇచ్చేస్తారు,
 కులాన్ని బట్టి వాగ్దానాలు, మతాన్ని బట్టి వాగ్దానాలు,
 గుడికెళ్ళినా, చివరకు బడికెళ్ళినా వాగ్దానాలు,
 నెరవేర్పిన వాగ్దానాల కన్నా, హమీలిచ్చినవే మిన్న,
 నువ్వు మిన్నకుండి పోతే ఎలాగా ఓ ...ఓటరన్నా..
 ఇచ్చిన వాగ్దానాలను, కడతేర్చిన నాయకులను,
 ఊరకే విడచిపెడితే ఎలాగన్నా? ప్రోసిక్కుట్ చెయాలికదారా చిన్నన్న!
 ఇచ్చేవన్నీ వాగ్దానాలు, అవన్నీ సీటిపై రాసిన రాతలు,
 ఓట్లకోసం కోసిన కోతలు, ప్రజలకు తీరని, మారని తలరాతలు,
 ఓట్లు వేసినందులకు మనకు తీరని వెతలు,
 మళ్ళీ మనముందుకొచ్చి చెప్పేవన్నీ కొత్త కథలు,
 ఇదంతా గౌర్చె కసాయిని నమ్మిన చందం,
 అతి పెద్ద ప్రజాస్వామ్యానికి అదే అందం.

68. వాస్తులు - వాస్తవాలు

వాస్తు సిద్ధంతి లోకానికి వాస్తు చెబుతాడు,
 తన ఇల్లు మాత్రం సరిదిద్దుకోలేదు,
 జ్యోతిష్యుడు అందరి జాతకాలు చెప్పగలడు,
 కాని తన తలరాతను మార్చుకోలేదు,
 చిలక జోస్యం అందరికి చెబుతాడు,
 తనకోసం ఒక కార్య తీయమని చిలుకకు చెప్పడు,
 వీధిలో రంగు రాళ్ళను అమ్మేవాడు,
 వేలివేలికి ఉంగరాలు వేసుకున్నా తన బతుకు మారడు,
 నొదుటను పెద్దగా తిలకధారణ చేసేవారు,
 పాప కార్యములను ఘనంగా నిర్వహిస్తారు,
 దయ్యాలను పారద్రోలే భూత వైద్యుడు,
 తన భయం పోగొట్టుకోడానికి దైవ పూజ చేస్తాడు,
 దేవుని ముందు పడిపడి ప్రముఖేవారు,
 పాపభీతినో, దైవభక్తినో కలిగియుంటారు,
 ఇతరులను మోసం చేసే వ్యక్తి,
 తనను తాను మోసం చేస్తున్న సంగతి గుర్తించలేదు,
 చదివిన విషయాలు మనం మాత్రం మరచిపోతాం,
 కానీ పిల్లలకు గుర్తుండటేదని తెగ బాధపడిపోతాం,
 మహిళల గౌరవించాలని తెగ లెక్కర్ల ఇస్తాం,
 బస్సులో వారి సీట్లో దర్జాగా కూర్చుంటాం,
 మాటలు మా ఇంటి వద్ద ఎమైనా ఖర్చు పెడతాం,
 మాపటి భోజనం మాత్రం మీ ఇంటి వద్దనే చెప్పకనే చెబుతాం,

69. విత్తు నుండి విత్తనం దాకా

చెట్టు నుండి కాయ బాగా పండి,
క్రిందపడి ఎండకు బాగా ఎండి,
గాలికి కొట్టుకొచ్చి,
నీటిపై తేలుతూవచ్చి,
నీటి గుంటలో పడి కుళ్ళి,
ఆపై ఎక్కడెక్కడికో వెళ్ళి,
మట్టి మీదపడి,
మొలకెత్తడానికి సిద్ధపడి,
లేత మొక్కప్పుడు చీమల నుండి,
లేఱ్చు, కుందేఱ్చు భారి నుండి,
మొక్కెనప్పుడు పశువులు మేసినా,
మేకలు మేపువాడు కోతకోసినా,
తన పాటికి తను ఎదుగుతూ,
ఎండకు ఎండి, వానకు తడిసి,
విషహాయువును తను హరించి,
ప్రాణవాయువును మనకందించి,
పశుపక్కాదులకు చల్లని నీడగా,
కరువులో అదే పశువులకు మేతగా,
పూలు, పండ్లు, కాయలు, కట్టెలు,
ఓడకు, మేడకు కావలసిన కలప ఇచ్చి,
దూడకు, చీడకు సైతం ఆశ్రయమిచ్చి,
తను ఏపుగా పెరిగి,
పిడుగుపాటుకు నేలకొరిగి,
మర్చీ చిగురించి,
మనలో ఆశ చిగురింపజేసే చెట్టు,
మన జీవితానికి తొలిమెట్టు,

కీడు చేసినవారికి మేలు చేసేది,
మన ప్రగతికి సాక్ష్యమై నిలిచేది,
రేయైనా, పగైనా, కాలమేదైనా,
కలకాలం నిలిచేది,
కలికాలంలోనూ మనల కాచేది,
ఈ చెట్టే మనకు ఆదర్శం,
చెట్లు పెంచడమే మన కర్తవ్యం.

70. విద్యా వ్య(అ)వస్తు

ఒక దేశాన్ని నాశనం చేయడానికి!

అణు బాంబు వద్దు..వద్దు!

యుద్ధం అస్సులు చేయద్దు!,

వరదలు అవసరమే లేదు,

భూకంపం రానవసరంలేదు,

ముత కల్గోలాలు జోలికి వెళ్లాల్చిన పనిలేదు,

కులాల వారీగా, భారీగా అణగదొక్కే పనిలేదు,

జింకేంచేయాలి?

అనర్పుని అందలమెక్కించిన చాలు,

గంజి లేమికి సైతం లంచాలు గుంజేస్తాడు,

ఓ మూర్ఖునికి ఓటు వేస్తే చాలు,

అతను ఒక్క వేటుతో దేశాన్ని నాశనం చేసేస్తాడు,

ఓ దద్దుమ్ముకు ఉద్దోగం ఇచ్చిన చాలు,

అతడు శాయశక్తులా కృషిచేసి వేయమంది దద్దుమ్ముల తయారు చేస్తాడు,

పరీక్షలో చూచిరాతకు అనుమతిస్తే చాలు,

కావలసినంత మంది ఇంజనీర్లు, డాక్టర్లు, ఉపాధ్యాయులు,

తయారై వారి దేశాన్ని వాళ్ళకు వాళ్ళు కుళ్ళబొడుసు కుంటారు,

ప్రస్తుతం మన పరిస్థితి అంతకు మించి ఏం బాగాలేదు,

చదువు నడి వీధిలో వేలం,

కార్బోరేటు సంస్థలు మాయాజాలం,

అందరూ చదివేట్లు లేని కాలం,

డబ్బుకు లోకం దాసోహం, ఉత్తీర్ణత పత్రాల అమ్మకం,

ఇది మనకు మనమే చేసుకునే యుద్ధం,

పాకిస్తాన్తో లేదు ప్రమేయం, అధికారం ఇచ్చిచూడు!

పీకేస్తామ్ అంటున్న వ్యాపార దుర్భాగ్యం

అందుకే విదేశీ సంస్థలు ఆగమనం, అయ్యంది విద్య వ్యాపారం

ఎమగునో భరత జాతి భవితవ్యం!!

71. విధిరాత

ఒకానొక చిన్న రహదారి,, ఈ విధంగా ఒక లారీ,
 మన మీదకు కర్కుశంగా దూరి, పడక తప్పుతుందా ప్రమాదాల బారి,
 ఇది జరిగి నేటికి గడచింది ఏడాది,
 అయినా రోడ్డు బాగుపడే దారేది,
 ప్రస్తుత ముఖ్యమంత్రి సౌంత నియోజకవర్గం,
 మరొకరు ఇరవై ఏళ్ళ శాసన సభ్యురాలిగా,
 రోడ్డు భవనాల శాఖా మంత్రిగా చేసిన,
 చంద్రగిరి నియోజకవర్గంలో విచిత్ర మిది,
 నేను, నా పెద్దకుమారుడు క్షేమంగా బయటపడ్డ రోజు అది,
 క్షణానికి ఒక వాహనం వెళ్ళి రహదారి దామలచెరువు - పాకాల,
 రోడ్డు చూస్తే అతుకుల గతుకులు,
 మనవి గాలిలో పెట్టిన దీపం బతుకులు,
 ఎవడో ఇసుక రవాణా చేస్తే తహసిల్దారుని,
 చచ్చినోడికి ఫింఫను ఇచ్చారని యం.డి.బని,
 సస్పెందు చేసే మహానీయులారా, తాగి వాహనం నడిపే డ్రైవరును,
 నలభై ఏళ్ళగా రోడ్డు విస్తరించని ఇంజనీరును,
 నాసిరకం కల్పర్ప నిర్మించే కాంట్రాక్టర్ ను,
 పక్కవాతం వచ్చిన డ్రైవర్కి లారీ ఇచ్చిన ఓనర్ని
 శిక్షించేదవరు? అది జరిగేదప్పుడు?
 రహదారులు నాగరికత సూచించును,
 అని నా చిన్ననాడే చదువుకున్నా!
 కానీ నేటి రహదారులు - పారే రక్కపేరులు.
 తనికీలన్నీ డొల్ల, చట్టాలన్నీ గుల్ల, చిన్న గాయం కూడా లేకుండా,
 మమ్మల్ని మాయం చేసిన ఆ దైవానికి, శత సహస్ర వందన, వందనాలతో..

72. వినబడలేదా?

వినబడలేదా? సభ్య సమాజంలో
అమాయకపు అబల ఆర్థనాదాలు,
లోకం జాడ తెలియని పాపాయి రోదనలు
బాల్యం చేసే బానిస సంకెళ్ళ శబ్దాలు,
బడి పిల్లల మోతల తాలూకు నిట్టార్పులు,
పనిభారంతో బరువెక్కిన అరుపులు,
రైతు కన్నీటి, కష్టాల, నష్టాల, ఆక్రందనలు,
మాయమౌతున్న పక్కల కిలకిలారావాలు,
నశిస్తున్న జంతువుల అరణ్యరోదనలు,
అడుగునున్న బడుగు జీవి ఉచ్చాస, నిశ్యాసములు,
భవిత లేక దారి తప్పిన యువత చేసే సప్పడులు కనబడలేదా?
ఒత్తిడిని తట్టుకోలేని ఉద్దోగుల మదిలో రగిలే జ్యాలలు,
పని ఎక్కువై, జీతం తక్కువై పడుతున్న బాధలు,
మేతలేని మూగజీవుల ఆకలిదప్పుల కొరకు పదే తీప్పులు,
చట్టం ముసుగులో ఇష్టమొచ్చినట్లు చేసే కామాంధుల కృత్యాలు,
మెడికల్ షాపులోని నకిలీ మందులు,
ప్రభుత్వ మందు సేవించి జనం వేసే చిందులు,
మందు బాబుల నిర్ద్రక్యానికి రక్తమోదుతున్న రోడ్డు,
కరువు కోరల్లో బక్కచిక్కిన గొడ్డు,
కబేళాలకు తరలగా భాళీ అయిన దొడ్డు,
జి.యన్.టి.వాళ్ళ తాతొచ్చినా తగ్గని పప్పు, ఉప్పు ధరలు,

73. అందరికీ కావాలి

ఆహోరం అందరికీ కావాలి,
 వ్యవసాయం కొందరే చేయాలి,
 మనకు మాత్రం మంచి పాలు కావాలి,
 ఆవులు మేపే గోపాలుడు మనం కాకుండాలి,
 త్రాగేందుకు మంచినీరు అందరికీ కావాలి,
 నీటి పొదుపు కొందరే చేయాలి,
 పీల్చే గాలి అందరికీ కావాలి,
 కానీ చెట్లు మాత్రం కొందరే పెంచాలి,
 నీడ మాత్రం అందరికీ కావాలి,
 మొక్కలు కొందరే నాటాలి,
 మన ఇల్లు శుభ్రంగా ఉండాలి,
 చెత్త రోడ్డుమీద పోయాలి,
 అవసరానికి మనకు వెంటనే అప్పు పుట్టాలి,
 అపై అప్పిచ్చినవాడు అప్పు అడగుకుండా ఉండాలి,
 మన పిల్లలకు మంచి టీచర్లుండాలి,
 మన పిల్లలు డాక్టర్లు, ఇంజనీర్లు మాత్రమే కావాలి,
 మనకు మాత్రం మంచి భార్య కావాలి,
 ఆడపిల్లలు ఇంకెవరి ఇంట్లోనో పుట్టాలి,
 దేశ రక్షణకు సైనికులు ఉండాలి,
 అతనికి పిల్లనిచ్చేది వేరొకరై ఉండాలి,
 మనకు వీధికో బ్రాండీషాపు ఉండాలి,
 మన పిల్లలు మాత్రం త్రాగుకుండా ఉండాలి,
 కుండలో బియ్యం కుండలోనే నిండుగా ఉండాలి,
 మన బిడ్డలు మాత్రం గుండ్రాళ్ళు మాదిరిగుండాలి,
 సొంత బిడ్డలు బాగా చదివి గొప్పొల్లెపోవాలి,

సొంత తల్లిదండ్రులు అనాధశరణాలయాలపాలు కావాలి,
మగ పిల్లలు కార్పోరేటు బడిలో చదివించాలి,
ఆడపిల్లలు మాత్రం ప్రభుత్వ బడిలో చదవాలి
మనం మాత్రం నోటు తీసుకుని ఓటు వెయ్యాలి,
నాయకులు మాత్రం నిజాయితీగా పాలించాలి,
ఇదీ నేటి సమాజపు ఆలోచనా విధానం,
నిదానంగానైనా మారుతుందేమో చూడాలి అందరం....

74. వ్యవహరిక భాషా పితామహుడు

రామమూర్తి గిడుగు,
 వ్యవహరిక భాషకు నీడనిచ్చే గొడుగు,
 నాటి ఆంగ్రమాధ్యమానికి పిడుగు,
 వ్యవహరిక భాషోద్యమానికి ముందడుగు,
 వీరాజు, వెంకమ్మల ముద్దుల పట్టి,
 శ్రీకాకుళం జిల్లా పర్వతాల పేటలో పట్టి,
 విశాఖలోని మేనమామ ఇంటిని అంటిపెట్టి,
 వ్యవహరిక భాషోద్యమాన్ని చేపట్టి,
 ఆంగ్రమాధ్యమ ప్రాభవాన్ని తగ్గించి,
 తెలుగు వాడుక భాషను గుర్తించి,
 విద్యాధిభారి జె.ఎ యేట్స్ మద్దతు లభించి,
 వ్యవహరిక తెలుగులో పరీక్షలు రాయించి,
 రావు బహాదుర్ బిరుదాన్ని అలంకరించి,
 ఆపై తనకు కైజర్ ఎ హింద్ ప్రకటించి,
 తెలుగు భాష వెలుగు కొరకు ఉద్యమించి,
 తెలుగు భాషను ప్రజలలో బ్రతికించి,
 ది టీచర్ అనే పత్రిక స్థాపించి, నడిపించి,
 తెలుగు - సవరభాషా నిఘంటువు రచించి,
 గురజాడ జాడ వీడకుండా,
 శ్రీనివాస అయ్యంగార్ స్నేహం వదలకుండా,
 శిష్ట వ్యవహరిక భాషను మరుగున పడనీయకుండా,
 తెలుగును తరింపజేసిన గిడుగు రామ్యార్ పంతులు,
 గొప్ప భాషా శాస్త్రవేత్త, గ్రంథ పరిష్కార,
 ప్రజాస్యామిక, మానవతా వాది,
 నేడు గిడుగు రామ్యార్ పంతులుగారి జన్మదినం,
 వీరు తెలుగువారుగా పుట్టడం మనం చేసుకున్న పుణ్యఫలం...

75. శ్యాసు లేని భాష

యం.టెక్కు పూర్తిచేసినా చేసినా!

హై టెక్కు సిటీలో ఉద్యోగం వచ్చినా!

నీ జీతం లక్ష దాటినా!

నీ జీవితం లక్షణంగా సాగిపోతున్నా,

నీకు వెన్ను దన్నుగా నిలచిన అమ్మను మరచిపోకు,

నిన్నొస్తాయికి చేర్చిన అమ్మ భాషనూ మరచిపోకు,

మాతృభాషను మరచి మాటల్డాడే నీ భాష...శ్యాసు లేని భాష.

గోరుముద్దలనాటి జ్ఞాపకాల మరచిపోతివేమి?

గోరువెచ్చని నీటి జలకాలాటలు ఆడితివేమి?

కోతికామ్మచ్చిలాడిన రోజులు గుర్తుకురావేమి?

దొంగచాటుగ ఆడిన గోళీలు, అరగకుండా తిన్న పోలీలు,

పండుగకు కొట్టిన ఉట్లు, ఇంటికాచ్చినపుడు చెవినపడిన తిట్లు,

మెదిలినచో మాతృభాష మన మదిలో, ఇవన్ని కదులును మన కన్నుల్లో,

మనమనకురాని జన వనమన లేని నీ భాష...శ్యాసు లేని భాష.

నీవు నీ ఇంట మాటల్డాడే నాలుగు తెలుగు మాటలు,

నీ పిల్లలు ఎదుగుదలకు అవి బంగారు భాటలు,

మాతృభాష నేర్చేందుకే కష్టించాలి మనం అందరం,

బిడ్డకు ఆంగ్రం నేర్చేందుకు లేనే లేదు నీ అవసరం,

మాతృభాష నేర్చిన ఏ కూడైనా నేర్వగలదు బహుభాషా పొండిత్యం,

ఉట్టికెక్కునమ్మ స్వర్గానికట్టుక్కును?

మాతృభాష రానివాడు పరభాషా కోవిదుడెట్లగును?

ఏ పూటా నీ నోట మాతృభాష రాసపుడు,

అది యాచించే భాష కానీ యోచించే భాషకాదు,

అదే శ్యాసు లేని భాష, ఆత్మ ఘోష, ఆత్మాభిమానం తెగనమ్మన ఉత్తుత్తికంరశోష.

76. సంక్రాంతి

మూడు రోజుల పండుగ,
 ముచ్చుతైన పండుగ,
 ఇంటిల్లిపాదీ ఆనందం మెండుగా,
 గొబ్బిళ్ళతో వీధులు నిండుగా,
 కళాత్మక రంగవల్లులతో కళ్ళకు ఇంపుగా,
 కొత్త బట్టలు మన ఒంచికి,
 కొత్త అలంకరణలు మన ఇంటికి సొంపుగా,
 భోగిమంటలు, హిండివంటలతో,
 మన ఇంట కొత్త పంటలు దండిగా,
 భోగిమంటల వెలుగులో పాత వస్తువులే కాదు,
 మనలోని చెదు కూడా అగ్నికి ఆపుతవ్వాలని,
 సంక్రాంతి నాటి నవకాంతితో,
 నవ సమాజం నిర్మించబడాలని,
 కనుమ పండుగనాడు, పశువుల పూజలతోడు,
 సాంప్రదాయాల కొనసాగింపు,
 పాత, కొత్త కలయికల మేళవింపు,
 మనకు అన్నం పెట్టే అన్నదాత,
 మనకు పాడినిచ్చే పశువులకు మేత,
 సంవృద్ధిగా వ్యవసాయ కూలీలతో పంటకోత,
 మంచు బారిన పడకుండా కంది, మామిడి పూత,
 తరతరాల సాంప్రదాయం, కావాలి యువతరానికి ఆదర్శం,
 ఈ సంక్రాంతి అందరి జీవితాన తేవాలి నవకాంతి,
 ఊహలు, ఆశలతో ఉన్న యువతరానికి తొలగాలి భ్రాంతి,
 చేమంతి, పూబంతిలా మన జీవితం విరబూయాలని,
 ఈ సంక్రాంతి మనందరికి కొత్త కాంతితో నింపాలని కోరుకుంటూ...
 సంక్రాంతి శూభ్రకాంక్షలతో...

77. పర్యావరణం

పర్యావరణం మనకు ఆభరణం,
 పచ్చగా ఉంటేనే అది అలంకారం,
 లేకుంటే మిగిలేది సృశానం,
 అడవుల సమాధులపై నగర పునాదులు,
 పచ్చటి పొలాల శిథిలాలపై రొయ్యల చెరువులు,
 కాగితం తయారీకి నేలకౌరిగే తరువులు,
 రహదారి విస్తరణకి రెక్కలు తెగిన మొక్కలు,
 డ్రాస్టిక్ గా పెరిగిన ప్లాస్టిక్ తోటలు,
 వేగంగా విస్తరిస్తున్న సిమెంటు బాటలు,
 నగర అనాగరిక ఆహారపు వేటలు,
 అంతరిస్తున్న పక్కలు, పశు, జంతు సమూహాలు,
 కాలుఘ్యపు కోరల్లో చిక్కి శల్యమైన నదీనదాలు,
 కుచించుకుపోయిన సెలయేటి గట్టు,
 ఎర దొంగల ధాటికి నేలకౌరిగిన గంధపు చెట్లు,
 బక్కళిక్కిన ఓజోన్ పొరకు పడుతున్న తూట్లు,
 పచ్చని పొలాలలో వెలసిన ఖాళీ ప్లాట్లు,
 మేఘాలకు జబ్బుచేసి కురిపించిన ఆమ్ల వర్షాలు,
 ఎందాకాలం మండే గుండెలు, పగిలిన బండలు,
 మురుగునీటి కాలువలు, దుర్గంధపు వెల్లవలు,
 నీళ్ళు లేక మరుగునపడ్డ మరుగుదొడ్డు,
 గడ్డి లేక కబేళాలకు తరలిన గొడ్డు,
 అతివ్యప్తి, అనావ్యప్తి అన్నిటికీ మనమే కారణం,
 ప్రకృతికి హనిచేయడం గోడక్కాటీన బంతి లాంటిది,
 తిరిగి మనవైపు దూసుకొస్తుంది, మనకే హనిచేస్తుంది,
 ఇప్పటికైనా మించిపోయింది లేదు,
 చేజారితే ఏది తిరిగి రాదు,

సంతకు వెడితే సంచి తీసుకెళ్లండి,
 పనికెళ్లా చంకన సద్గిమూట, నీరు తీసుకెళ్లండి,
 సగం జబ్బులు మాయం, పర్మావరణం పదిలం,
 ఇంటికో ఇంకుడు గుంత త్రప్పండి,
 భూగర్భసీటి మట్టాన్ని ఆ మాంతం పెంచేయండి,
 అడవుల్లో చెట్లు పెంచడం కాదు,
 రహదారి వెంబడి సామాజిక వనాలు పెంచండి,
 ప్రతి ఇంటికి నాలుగు చెట్లు ఉండాలని శాసనం చేయండి,
 పచ్చని చెట్లను మన పంచన పెంచుదాం,
 ప్రకృతిమాత ఒడిలో తలయుంచి తరిద్దాం.

రచయిత

పత్రిపాటి రమేష్ణాయుడు
 యుటివ్ఫ్ జిల్లా కోశాధికారి
 చిత్తారు
 మండల పరిషత్ ప్రాథమిక పారశాల
 చుక్కావారిపల్లి, ఐరాల(మం)

చిరునామా

పత్రిపాటి రమేష్ణాయుడు
 కుక్కలపల్లి, దామలచెరువు(పోస్ట్)
 పాకాల (మం)
 చిత్తారు జిల్లా
 517152
 ఫోన్ నెం. 9491776837